

MAGYAR ENERGIA HIVATAL

J/4000.

számú

beszámoló

a Magyar Energia Hivatal 2002. évi tevékenységéről

**Előadó: a Magyar Energia Hivatal
elnöke**

Budapest, 2003. május

TARTALOM

ÖSSZEFOGLALÓ

- 1. A villamosenergia-piac nyitásával kapcsolatos feladatok**
- 2. Engedélyezés, hatósági ellenőrzés és felügyelet**
- 3. Árszabályozás és árelőkészítés**
- 4. Fogyasztóvédelem**
- 5. Környezetvédelem, energiahatékonyság**
- 6. Intézményi és nemzetközi kapcsolatok, tájékoztatás**
- 7. Működési feltételek, informatikai rendszer**

Mellékletek

- 1. melléklet: A Hivatal által 2002. évben kiadott határozatok**
- 2. melléklet: A 2002. évben előkészített, 2003. január 1-jén kiadott határozatok**

- 3. melléklet: A villamosenergia-piac nyitásával kapcsolatos jogszabályok**
- 4. melléklet: Hatósági (legmagasabb) földgázárak (ÁFA nélkül)**
- 5. melléklet: Hatósági (legmagasabb) villamos energia árak (ÁFA nélkül)**

ÖSSZEFOGLALÓ

1. Nyolcadik alkalommal készítettük el az Országgyűlés részére a villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény 9.§ (1) bekezdése alapján a Magyar Energia Hivatal (a továbbiakban: Hivatal) tevékenységét ismertető éves beszámolóinkat.

Az energiaszektor átalakítása 1990-től a piacnyitásig

2. Magyarországon a vertikálisan felépült gáz- és villamosenergia-ipar átalakítása a monopóliumok lebontásán, a regulációs, a privatizációs, a deregulációs, valamint a liberalizációs lépéseken keresztül történt. 1990 előtt a gáz- és villamosenergia-ipar vertikálisan szervezett állami tulajdonú monopóliumokra, a Magyar Villamos Művek Trösztre (MVMT), illetve az Országos Kőolaj és Gázipari Trösztre (OKGT) épült. Gyakorlatilag mindkét területen egyszereplős állami piac működött, a piacra új szereplő belépése nem, vagy alig volt lehetséges, a végfelhasználói árak hatósági árak voltak és a vertikumokon belül ún. belső árak működtek. 1991-92-ben megtörtént a vertikálisan szervezett trösztök lebontása, az MVMT és az OKGT vállalatai önálló társaságokká alakultak. Ennek során jöttek létre – a MOL Rt. és az MVM Rt. mellett – az erőmű, az áramszolgáltató, illetve gázzolgáltató társaságok.
3. 1994-től a gáz- és a villamosenergia-ipar, illetve a távhőtermelés és -szolgáltatás szabályozását több fázisú szabályozás – a villamos energia termeléséről, szállításáról és szolgáltatásáról szóló 1994. évi XLVIII. törvény (továbbiakban: VET), a gázzolgáltatásról szóló 1994. évi XLI. törvény (továbbiakban: Gszt.), a távhőszolgáltatásról szóló 1998. évi XVIII. törvény (továbbiakban: Tszt.), kormány- és miniszteri rendeletek, működési engedélyek, üzemi és üzletszabályzatok – jellemezte. Az energetika szervezeti átalakulásával, illetve új szabályozás bevezetésével párhuzamosan több lépcsőben változtak a vezetékes energiahordozók árai, illetve árarányai is. 1995-ben megkezdődött és jórészt végbement a gáz- és villamosenergia-ipari társaságok jelentős részének privatizációja. A gáz- és áramszolgáltató társaságok (többségi, vagy közel többségi) külföldi tulajdonba, egyes erőművek szintén többségi külföldi tulajdonba kerültek.
4. Az energiaipari társaságok szabályozásának 1994 óta tartó első szakasza 2002-vel lezárult. Már ezt megelőzően megkezdődött az energiapiac, s elsősorban a villamosenergia-piac megnyitására és az Európai Unióhoz való csatlakozásra történő felkészülés. Az Országgyűlés még 2001 decemberében elfogadta a villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvényt (továbbiakban: új VET), s 2002-ben elkészültek a törvény végrehajtásához szükséges kormány- és miniszteri rendeletek. A villamosenergia-piac 2003. január 1-jétől történő fokozatos megnyitása azt jelenti, hogy párhuzamosan működik a versenypiac és a közüzemi piac. A fokozatos piacnyitás a verseny kialakulását és a közüzemi fogyasztók biztonságát egyaránt szolgálja.

Energiaipari társaságok engedélyezése, felügyelete

Gázipar

5. A Hivatal 2002-ben 58 határozatot adott ki a gázipari társaságok részére engedélyezéssel, illetve felügyeleti tevékenységgel kapcsolatban. A társaságok a Hivatal hat engedélyezéssel kapcsolatos határozata ellen fordultak bírósághoz. A megfellebbezett határozatok egy része a gázszolgáltatókra kiszabott bírságokkal kapcsolatosak. A bírósági eljárások folyamatban vannak.
6. A magyarországi gázellátás bővülési üteme mérséklődik, a piac telítődésének jelei mutatkoznak. Magyarországon a vezetékes gázellátásba bekötött települések aránya 2002 végére 91,9%-ra növekedett. Jelenleg már csak olyan ellátatlan települések vannak, melyeken a földgázrendszer kiépítése csak a helyi fogyasztók és az önkormányzatok jelentős anyagi hozzájárulásával valósulhat meg. A település-bekapcsolások csökkenésének oka, hogy egyes szolgáltatók már nem ruháznak be a kis fogyasztás-sűrűségű, hosszabb megtérülési idejű települések ellátására. A települések ellátását csak akkor vállalja a szolgáltató, ha a beruházás teljes egészében a fogyasztók finanszírozásából és pályázati forrásokból valósul meg, és a szolgáltató tulajdonába kerül az elkészült gázelosztó hálózat, amelyet üzemeltet. A 2002. évben a legnagyobb beruházásokat a DBGÁZ Kft. végezte Nógrád, valamint Vas és Zala megyékben.
7. A 2001/2002 évi téli ellátás tapasztalatainak elemzése kapcsán a Hivatal arra a megállapításra jutott, hogy az engedélyesek és a megszakítható (a földgázzal más energiahordozóra átváltható) fogyasztók viszonyát újra kell szabályozni annak érdekében, hogy az ellátórendszer a jövőben összehangoltabban működjön. A 2001/2002. téli időszak annyiban tekinthető sajátosnak, hogy a téli időszak hónapjai az átlagosnál vagy hidegebbek, vagy melegebbek voltak (ezen belül 2001 decembere 1980 óta a leghidegebb december volt), de a téli időszak összességében átlagosnak mondható. Az elmúlt öt évben a hazai földgázpiac fogyasztói oldalán mind az éves, mind pedig a csúcsnapi (csúcsidei) földgázfelhasználás növekvő tendenciát mutatott. A gázszállító rendszer kapacitásának fokozatos telítődése, ezzel párhuzamosan a forrásoldali és a rendszerirányítási lehetőségek beszűkülése állapítható meg. A Hivatal a gázellátás helyzetét folyamatosan ellenőrzi és értékeli.
8. A földgázpiac nyitásának előkészítésére 2002. február elején a Gazdasági Minisztérium munkatervet készített „A földgázellátásról szóló törvényjavaslat (továbbiakban: GET végrehajtásához szükséges jogszabályok)” címmel. A munkaterv és a Hivatal ütemterve alapján heti egyeztetéseket tartott a GM és a Hivatal, a MOL Rt., a Gázszolgáltatók Egyesülete és tagvállalatai, az új gázszolgáltatók, a Magyar PB Gázipari Egyesület, a Magyar Energiafogyasztók Szövetsége, az Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület, az Ipari Energiafogyasztók Fóruma, a Magyar Bányászati Hivatal, a Műszaki Biztonsági Főfelügyelet képviselőinek részvételével. A törvény-előkészítése során a Hivatal több pontosító, kiegészítő javaslatot fogalmazott meg a törvénytervezethez. 2002 végén a Hivatal megkezdte közreműködését a GET végrehajtásához szükséges kormány- és miniszteri rendeletek elkészítésében.
9. Az idegen tulajdonban lévő, bérelt gázelosztó rendszereken történő üzemeltetésre vonatkozó szerződések meglétének ellenőrzése, a vonatkozó jogok, kötelezettségek

megtartásának és a hálózatfejlesztési tevékenység jogszerűségének vizsgálata a társaságoknál rendkívül eltérő gyakorlatot tárt fel. Az idegen tulajdonú rendszereken történő gázszolgáltatás nem csak az érintett társaságoknak (tulajdonos, üzemeltető) okoz nehezen megoldható problémákat, hanem a Hivatal számára is, pl.: az üzemeltetett eszközérték figyelembe vétele, a felújítási költségek, a hálózatra csatlakozás és az érte fizetendő díj tekintetében. Az említett szabályozási, felügyeleti nehézségeket figyelembe véve fogalmazódtak meg javaslataink a GET tervezet vonatkozó fejezeteihez.

Villamosenergia-ipar

10. A Hivatal 2002-ben a villamos energia termelésével, szállításával és szolgáltatásával kapcsolatos engedélyezéssel, felügyelettel összefüggésben 24 határozatot adott ki, amelyek ellen fellebbezés nem érkezett. Elvégezte az engedélyesek hatósági ellenőrzését, elemezte a fogyasztói elégedettség-mérés eredményeit, a villamosenergia-szolgáltatás minőségét és biztonságát, az üzemzavarokat, az árak és a minőség alakulását, a garantált szolgáltatások teljesítését. Az üzemzavar értékelésből kitűnt, hogy az 1995-től 1999-ig fokozatosan romló villamosenergia-ellátás – amikor a Hivatal 4 áramszolgáltató társaság bírságolását kezdeményezte – 2001-re már fokozatosan javult. A Hivatal foglalkozott az erőművek károsanyag-kibocsátásával, valamint a széntüzelésű erőművek bezárásával és rekultivációjával.
11. A hazai szolgáltatási helyzet elemzése, a nemzetközi élenjáró gyakorlat vizsgálata, tapasztalatai alapján a Hivatal 2002-ben egy olyan minősítő kritérium-, és ehhez kapcsolódó ösztönző rendszert dolgozott ki, amely a fogyasztói érdekek elsődleges védelme mellett az elosztó, átviteli és közüzemi szolgáltató engedélyeseket a szolgáltatás minőségének folyamatos javítására kényszerítheti. Ennek keretében kidolgozta, és határozatban kiadta az engedélyesek tevékenysége 2003. január 1-jétől elvárt színvonalának és minimális minőségi követelményének mutatószámait.
12. A Hivatal a 2001 decemberében elfogadott villamos energia törvény szerint 2002-ben felkészült a villamosenergia-piac nyitására. Közreműködött az új VET végrehajtását szolgáló kormány- és miniszteri rendeletek kidolgozásában, a villamosenergia-ellátási szabályzatok (üzemi, elosztói, kereskedelmi) és üzletszabályzatok egyeztetésében, s az engedélyesekkel egyeztetette az új működési engedélytípusok tervezetét. Az engedélyesek által 2002. szeptember 1-jéig beadott kérelmek alapján elkészítette a 2003. január 1-jétől hatályos új működési engedélyeket és egyéb határozatokat. A Hivatal a villamosenergia-piac nyitásával összefüggésben 2003. január 1-jével 147 határozatot adott ki, ebből 46 működési engedéllyel, 42 szabályzatok jóváhagyásával, 20 az ellátás színvonalával és az üzembiztonsággal, 39 pedig a rendszeres információ-szolgáltatási kötelezettség előírásával kapcsolatos. A működési engedélyeket kiadó határozatok ellen – az új VET értelmében – 30 napon belül bírói úton van jogorvoslatnak helye.
13. A feljogosított fogyasztók piacra lépési hajlandóságának szondázására a Hivatal, az MVM Rt. és a MAVIR Rt. közös levélben fordult a fogyasztók azon köréhez, amelyek feljogosított fogyasztókká válhatnak, hogy 2003. elején akarnak-e szolgáltatót (kereskedőt) váltani és kívánnak-e importból villamos energiát beszerezni. 2002. év végén a válaszok azt mutatták, hogy a fogyasztók a hozzáférési, elszámolási, mérlegköri szabályok és a hálózati tarifák alkalmazási gyakorlatának ismerete nélkül még nem tudnak érdemben dönteni piacra lépési szándékukról. Az önkormányzatokkal

együtt kb. 3500 fogyasztó közül 5 jelentkezett regisztrációra a Hivatalnál és 4 kért határkeresztesző engedélyt. Az önkormányzatok közül eddig még senki sem jelezte a regisztrációra vonatkozó szándékát.

Távhőtermelés

14. A Hivatal 2002-ben is ellátta a Tszt. alapján a hatáskörébe tartozó távhőtermelők és távhőszolgáltatók hatósági ellenőrzését és felügyeletét, továbbá nyolc engedélyezéssel kapcsolatos határozatot hozott.
15. A kis és közepes teljesítményű gázmotorok és a megújuló energiahordozókat hasznosító erőművi – villamos energiát és hőt kapcsoltan termelő – berendezések számának rohamos gyarapodása figyelhető meg. A Hivatalnak a villamosenergia-piac és a távhőtermelés felügyeletével, továbbá a zöld bizonyítvánnyal kapcsolatos feladataira való tekintettel fel kell készülnie ezen erőművek villamosenergia-rendszerre és a piacra való együttes hatásának kezelésére. Olyan adatbázis létrehozása kívánatos a Hivatalnál, amely alapjául szolgál annak az állapotfigyelő munkának, mely naprakészen képes adatokat szolgáltatni a kormányzati szervek számára. A Hivatal hatáskörét e tekintetben célszerű bővíteni, illetve megerősíteni.
16. Szükségesnek tartjuk a távhőszolgáltatásról szóló törvény módosítását, az új VET és a Tszt. összhangjának megteremtését.

Az energiaipari társaságok árszabályozása

17. A 2002. év a villamos energia esetében – az új VET-tel összhangban kialakított árszabályozási és árrendeletek kapcsán – egyfajta korszakhatárnak tekinthető. A 2001. januártól kezdődött új négyéves árszabályozási ciklus közepén – előre tudottan – kellett a liberalizációval és az új felsőbb szintű jogszabályokkal együtt járó módosításokat végrehajtani.
18. A villamos energia végfelhasználói (fogyasztói) tarifarendszer gyakorlatilag megmaradt az 1999. júliustól érvényes szerkezetében, de a rendelet által használt fogalmakat az új VET-hez kellett igazítani.
19. A földgáz esetében a régi árszabályozási rendszer hatálya lejárt, de a Hivatal által előkészített új árszabályozás 2002 végéig nem került kihirdetésre.
20. Az 1994 óta hatályos hőárrendelet 2002 végéig határozta meg az erőművi legmagasabb hőárakat. Új rendelet kiadását az indokolta, hogy a VET fogalmait használó hőárrendelet az új VET alapján már nem értelmezhető, továbbá az új VET 117. § (1) bekezdésének a) pontja módosította az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény 7. §-ában foglalt árhatósági jogköröket a gőz és a melegített víz tekintetében. Mivel az új VET szerint villamosenergia-termelői működési engedélyt az eddigi 20 MW helyett 50 MW fölötti beépített termelő kapacitással rendelkező társaságok kapnak, az új VET szerinti kiserőmű kategóriába eső – a korábbi VET alapján közcélúnak minősített – 6 erőmű által termelt hőenergia kikerült a miniszteri ármegállapítású körből.

Kikerült ebből a körből az a hőenergia is, amelyet nem távhőszolgáltatási, hanem ipari-technológiai célra termelnek és értékesítenek.

21. A Hivatal 2002-ben árfelülvizsgálattal kapcsolatban 12 határozatot hozott, amelyből hármat az erőműtársaságok megfellebbeztek. A másodfokú hatóság mindhárom fellebbezést elutasította.

Fogyasztóvédelem

22. A Hivatal 2002-ben 2035 fogyasztóvédelemmel összefüggő ügyel foglalkozott, ebből 1333 egyértelműen a szolgáltatók és fogyasztók kapcsolatában keletkező feszültségekből eredő panaszokat tartalmazta. Ezen belül 1074 volt a villamosenergia-szolgáltatással, 259 pedig a gázszolgáltatással kapcsolatos panasz. Az ügyek száma a 2001. évihez képest majdnem a duplájára növekedett, amely egyrészt azt bizonyítja, hogy a Hivatal e területen kifejtett tevékenysége egyre szélesebb körben ismert és elismert, másrészt azonban azt is, hogy a szolgáltatással kapcsolatban felmerülő problémák továbbra sem csökkennek. Ezzel függ össze, hogy 2002-ben a Hivatal – szolgáltatók bírságolásával összefüggő – határozatainak száma is növekedett.
23. Az Energetikai Érdekképviseleti Tanács rendszeresen megtárgyalta a Hivatal aktuális feladataival összefüggő, a fogyasztókat érintő legfontosabb kérdéseket.

Környezetvédelem, energiahatékonyság

24. A 2002-2004. évek között több széntüzelésű erőmű villamosenergia-termelésének megszűnésével lehetett számolni, mivel lejárt az MVM Rt.-vel kötött hosszú távú áramvásárlási szerződésük és 2005. január 1-jétől nem tudnak eleget tenni a vonatkozó környezetvédelmi jogszabályokban foglalt kibocsátási határértékeknek. Az érintett engedélyesek több ízben fordultak az illetékes minisztériumokhoz az erőműbezárással összefüggő kérdések rendezése – ezen belül is főként a bezárási (rekultivációs) költség biztosítása – tárgyában. A Hivatal a kérdés kormány szintű rendezését javasolta, hivatkozva többek között az erőműtársaságok privatizációs szerződéseiben az eladók (ÁPV Rt., MVM Rt.) által vállalt kötelezettségekre. Egyes szén erőművek a villamosenergia-termelés megszüntetése helyett földgáz,- illetve faapríték-tüzelésre történő átállást és átalakítást terveznek.
25. Az új VET fenntartja a megújuló energiahordozókból termelt villamos energia kötelező átvételét, amelynek részletes szabályozását és a minimálisan fizetendő kiegészítő áramdíj megállapítását a gazdasági és közlekedési miniszter hatáskörébe utalja, továbbá felhatalmazza a Kormányt, hogy megfelelő kínálat esetén megszüntesse a kötelező átvételt, és helyette egy kvóta alapú támogatási rendszert vezessen be. A Kormánynak célszerű megvárnia ennek a „zöld bizonyítvány” rendszernek a bevezetésével az ilyen rendszerek külföldi működési tapasztalatait.
26. A 2002. évi energiatakarékosági programokra összesen 8976 pályázatot nyújtottak be, ezek teljes beruházási költségelőirányzata 23,8 milliárd Ft volt és ebből az igényelt támogatás 5,8 milliárd Ft-ot tett ki. A benyújtott pályázatokból 7669 pályázat nyert támogatást, amelyek teljes beruházási költségelőirányzata 11,8 milliárd Ft volt és ebből

a jóváhagyott támogatás mintegy 3,1 milliárd Ft-ot képviselt. E beruházások megvalósítása összesen 0,7 PJ/év energiahordozó megtakarítást jelent.

Jogszáály előkészítés

27. A Hivatal 2002-ben részt vett a gázellátásról szóló törvény-tervezet, valamint az új VET végrehajtásáról rendelkező kormány- és miniszteri rendeletek kidolgozásában.

Összefoglaló megállapítások

28. A villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény – a korábbihoz képest – a Hivatal feladatkörét és önállóságát számottevően növelte.
29. A Hivatal 2002-ben 113 határozatot hozott, ebből 90 az engedélyezéssel, 11 a fogyasztóvédelemmel, 12 árfelülvizsgálati kérelmekkel volt kapcsolatos. Az érintettek nyolc esetben éltek fellebbezéssel. A villamosenergia-piac nyitásával kapcsolatban 2003. január 1-jétől hatályos 147 határozatot hozott. A 2002-ben kiadott határozatok megoszlását az 1. melléklet, a piacnyitással kapcsolatban előkészített határozatok megoszlását a 2. melléklet tartalmazza.
30. A villamosenergia-termelés terén megfigyelhető, hogy a kis és közepes méretű, hővel kapcsolatos villamos energiát termelő erőművek száma fokozatosan emelkedik, összesített teljesítményük jelentősen növekszik. A kiserőművek széleskörű, az előző évekhez képest rohamos elterjedése – a kedvező hatás mellett – szükségessé teszi a szabályozás és a tüzelőanyag-ellátás felülvizsgálatát. A tüzelőanyag-felhasználásnak a földgáz javára történő változása a földgáz teljesítménygazdálkodásra is kihat, különösen a téli csúcsidekben. Ezekre vonatkozóan szakértői elemzést indítottunk el.
31. Az erőművek és az MVM Rt. között létrejött hosszú távú áramvásárlási szerződések újratárgyalása 2002. év végéig még nem történhetett meg, így nem szabadult fel többlet erőművi kapacitás a versenypiac számára. A feljogosított fogyasztók, kereskedők nagyjából az MVM Rt., mint közüzemi nagykereskedő által lekötött erőművi portfólió – szabad piacra felajánlott – kapacitásából és az importból választhatnak, s ez a piacnyitás kezdeti időszakában korlátozott kínálatot biztosít (amelyet még tovább szűkít az import 50%-os korlátozása is).
32. Az energiaipar tulajdonosi szerkezetében 2002-ben a koncentráció folyamata nem állt meg, a jogszabályok keretei lehetővé tették a bekövetkezett – a Hivatal és a Gazdasági Versenyhivatal által is engedélyezett – tulajdonváltásokat.
33. A Hivatal a minisztériumokkal és a társhatóságokkal széleskörű együttműködést alakított ki, intézményi kapcsolatai a Gazdasági Versenyhivatallal és a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséggel intenzívebbé váltak. A Hivatal 2002-ben bővítette és mélyítette nemzetközi kapcsolatait is, az Energia Szabályozók Regionális Egyesülete (ERRA) keretében több munkabizottságban is aktív szerepet töltött be a piacnyitással kapcsolatban.

34. A Hivatal a törvényben foglalt tájékoztatási kötelezettségeinek eleget tett, közérdekű határozatait rendre közzé tette. Megjelentette a Hivatal 2001. évről szóló tájékoztatóját és a „Villamos Energia Statisztikai Évkönyv 2001” című kiadványt. A Hivatal vezetői az elektronikus és az írott sajtóban folyamatosan tájékoztatást adtak.

Budapest, 2003. május

dr. Kaderják Péter
a Magyar Energia Hivatal elnöke

1. A villamosenergia-piac nyitásával kapcsolatos feladatok

Közreműködés a jogszabályok kidolgozásában

35. Az új VET egyes rendelkezései 2002. február 1-jén, a törvény egésze 2003. január 1-jén lépett hatályba. A villamosenergia-piac nyitásával kapcsolatos kormány- és miniszteri rendeleteket a 3. melléklet sorolja fel. A rendeletek megfelelő alapot nyújtanak a feljogosított fogyasztók és engedélyesek piaci előkészületeihez, valamint meghatározzák a működés általános feltételeit, az engedélyezés szabályait, a kivitel és behozatal részletszabályait, valamint a piaci átállás kapcsán a termelők (erőművek) és az MVM Rt. közötti áramvásárlási szerződések eredményes újratárgyalása kapcsán felmerülő átállási (befagyott) költségek kezelésének módját. A jogszabályok előkészítésében, pontosításában a Hivatal tevékenyen részt vett.

Felkészülés az új VET-ből adódó feladatok ellátására

36. A Hivatal – a jogszabályok által meghatározott kereteken belül – kidolgozta a villamosenergia-ipar átalakuló és új szereplői részére kibocsátandó, összesen nyolcféle működési engedély típuszövegét. Ezek tartalmát több ízben egyeztetette, ismertette az engedélykérőkkel, s az egyes engedélykérők sajátosságait figyelembe vevő egyedi engedélyeket dolgozott ki.
37. A villamosenergia-piac működése új Üzemi Szabályzat kidolgozását tette szükségessé. Az elosztási rendszernek a fejlesztést, a rendszerbiztonságot, az üzembiztonságot és a fogyasztók érdekeit egyaránt figyelembe vevő szempontjait – a különböző tulajdonosok mellett is a szükséges egységességet biztosítva – az Elosztói Szabályzat adja meg. Az energiapiac többemű és több időhorizonton folyó kereskedelemre tagozódva valósul meg. A hosszú távú üzletektől a napi azonnali (az un. spot) piacon át az utólagos eltérések piacáig különböző célú, s volumenű, de egymással összehangolandó piacokat kell megszervezni. A két- és többoldalú tranzakciók lebonyolítása, fizikai és részben pénzügyi elszámolása érdekében Kereskedelmi Szabályzatot kellett kidolgozni. Ezen szabályzatokat a VET-nek megfelelően a rendszerirányító, az elosztói engedélyesek, illetve azok megbízásából a Magyar Áramszolgáltatók Egyesülete dolgozta ki. A munkát a Hivatal egyeztetési fórumok működtetésével menet közben segítette ugyan, de a véglegesnek tekinthető szabályzatok megszületését még nem sikerült elérnie. A szóban forgó szabályzatokat feltételekkel és rögzített határidőig hagytuk jóvá, lehetővé téve a működési tapasztalatok alapján történő kiegészítést és átdolgozást. Az előző dokumentumok alapján a leendő engedélyes társaságok egyeztetéseket folytattak egymással a kereskedelmi kapcsolatok szerződéses rögzítésére és a hálózatok használatát, az üzemirányítást alátámasztó üzemviteli megállapodások megkötésére. Ezek a 2002. év végéig a legtöbb esetben még nem vezettek szerződéskötéshez, szerződésmódosításhoz.
38. Az MVM Rt. kormányhatározat alapján 2000-ben megalakította a Magyar Villamosenergia-ipari Rendszerirányító Rt.-t (MAVIR Rt.), amely 2002-ben 100%-os állami tulajdonba került, a tulajdonosi jogokat a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium gyakorolja.
39. Az erőművek és az MVM Rt. közötti szerződések újratárgyalása tekintetében 2002. év végéig még nem történt eredményes szerződés-újratárgyalás, vagyis nem szabadult

fel erımüvi kapacitás a feljogosított fogyasztók, kereskedők közvetlen felhasználására. A feljogosított fogyasztók, kereskedők nagyobb részét az MVM Rt. (közüzemi nagykereskedő) által lekötött erımüvi portfólió szabad piacra felajánlott kapacitásából és importból választhatnak, ami a piacnyitás kezdeti időszakában korlátozott kínálatot biztosít.

40. A határon keresztüli kereskedelem, a határkeresztezı hálózati kapacitások – importot nehezítı – esetleges szükületeinek kezelésére a vonatkozó kormányrendelet ad általános iránymutatást. Ennek végrehajtására a MAVIR Rt. a szükséges elıkészületeket megtette, és határkeresztezı kapacitáshasználati jog megszerzésére pályázatot írt ki, mely a napilapokban is megjelent. Emellett a határt keresztezı forgalom részletei tekintetében a Kereskedelmi Szabályzat tartalmaz elemeket, melyek kiegészítését és módosítását a MAVIR Rt.-nek a 2003. év folyamán kell elvégeznie.
41. A feljogosított fogyasztók piacra lépési hajlandóságának szondázására a Hivatal, az MVM Rt. és a MAVIR Rt. közös levélben fordult a fogyasztók azon köréhez, amelyek feljogosított fogyasztókká válhatnak, hogy 2003. elején akarnak-e szolgáltatót (kereskedőt) váltani és kívánnak-e importból villamos energiát beszerezni. A válaszok nagy része a 2002. év végén azt mutatta, hogy a fogyasztók a szabályzatokban rögzített hozzáférési, elszámolási, mérlegköri szabályok és a hálózati tarifák alkalmazási gyakorlatának ismerete nélkül még nem tudnak érdemben dönteni piacra lépési szándékukat illetően, bár vélhetıen már rendelkeznek a kereskedı cégek elızetes ajánlataival. Az önkormányzatokkal együtt kb. 3500 fogyasztó közül 5 jelentkezett regisztrációra a Hivatalnál és 4 kért határkeresztezı engedélyt. Az önkormányzatok közül eddig még senki sem jelezte a regisztrációra vonatkozó szándékát.

Új engedélyek kiadása

42. A Hivatalhoz az új VET által elıírt nyolcféle müködési engedélyre érkeztek be kérelmek. Az ezek alapján kiadott határozatokat a 2. melléklet tartalmazza. A müködési engedélyre vonatkozó kérelmekkel egyidejüleg két erımütıl az új fogalmak szerinti „szünetelési engedély” kérelem is érkezett. A hiányzó adatok pótlása után az engedélykérıkkel konzultációkat, majd szóbeli egyeztetéseket is folytattunk. Ezek után 2003. január 1-jei hatállyal 46 müködési engedélyt adtunk ki és elrendeltük azonnali végrehajtásukat. A müködési engedélyeket kiadó határozatok ellen – az új VET értelmében – 30 napon belül bírói úton van helye jogorvoslatnak.
43. A villamosenergia-rendszer mészaki együttmüködését biztosító Üzemi és Elosztói Szabályzat kidolgozását a VET-ben elıírt módon a MAVIR Rt., illetve az áramszolgáltató társaságok megbízásából a Magyar Áramszolgáltatók Egyesülete végezte. A szabályzatok kidolgozóival külön-külön egyeztetett a Hivatal, elsősorban arra ügyelve, hogy mind a rendszer üzembiztonságának, mind pedig a fogyasztók minél jobb színvonalú kiszolgáltatásának szempontjai egyaránt érvényesüljenek.
44. A versenypiac müködését és a piaci szereplık kereskedelmi kapcsolatát szabályozni hivatott Kereskedelmi Szabályzatot a MAVIR Rt. készítette el. Mind az áramszolgáltatók, mind pedig az MVM Rt. által szorgalmazott átmeneti intézkedések, szabályok, felmentések folyamatos egyeztetést igényeltek, mivel ez a szabályzat, hasonlóan az Elosztói Szabályzathoz első ízben került kidolgozásra. Az új müködési engedélyk, valamint az üzemi, elosztói, kereskedelmi és üzletszabályzatok kiadásával

lényegében kialakult a liberalizált villamosenergia-piac működését lehetővé tevő szabályozási környezet.

45. Az engedélyek kidolgozása során egyrészt az új VET egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló kormányrendeletben foglalt tartalmi előírások maradéktalan betartása volt irányadó, másrészt – helyenként jogszabály ismétlését is vállalva – a jogok és köteleességek kihangsúlyozását tartottuk szem előtt. Az EU direktívákkal és a hazai jogszabályi előírásokkal egyezően, igen fontosnak tekintettük a versenyt akadályozó monopol törekvések megakadályozását éppúgy, mint a diszkrimináció tilalmának érvényesítését. Az új engedélyekben a tevékenységi felelősség, a korszerűségi, minőségbiztosítási, és környezetvédelmi követelmények, pénzügyi garanciák, a tevékenységek szétválasztási előírásai egyaránt helyet kaptak.

2. Engedélyezés, hatósági ellenőrzés és felügyelet

Villamosenergia-ipar

Engedélyezés

46. A Hivatal a VET alapján az engedélyesek kérésére 2002-ben módosította az AES Borsodi Energetikai Kft, a Bakonyi Erőmű Rt, a Csepeli Áramtermelő Rt., a Budapesti Erőmű Rt., az MVM Rt. működési engedélyét. A Csepeli Áramtermelő Rt. társasági formáját megváltoztatta, új neve Csepeli Áramtermelő Kft. lett, a működési engedélyét ennek megfelelően módosította a Hivatal. Jóváhagyta a Pannonpower Rt. vállalokozási keretszerződését, a tüzelőanyag változtatásra vonatkozó előzetes létesítési engedélykérelmét pedig elfogadta. A létesítési engedélye módosítását kérte az AES Borsodi Energetikai Kft. és a Bakonyi Erőmű Rt., amelyeket a Hivatal módosított. A Budapesti Erőmű Rt. Újpesti Erőművében elkészült az új gázturbinás blokk, a Hivatal kiadta az üzembe helyezési engedélyt. A Hivatal termelő eszközökkel való rendelkezés jóváhagyást és jelentős tulajdoni hányad értékesítéshez hozzájárulást adott az ÉDÁSZ Rt., Dunamenti Erőmű Rt., és a Csepeli Áramtermelő Kft. részére.

Ellenőrzéssel kapcsolatos tapasztalatok

47. Az erőművek helyszíni ellenőrzése alakalmával, az előre egyeztetett napirendi pontokat minden esetben sikerült teljesíteni. A következő területek ellenőrzése történt meg: üzemzavarok nyilvántartása, minőségbiztosítási rendszer működése, környezetvédelmi tevékenység, az adott erőmű helyzetéből adódó speciális feladatok. Tekintettel az előző tél okozta földgázellátási feszültségekre, külön vizsgáltuk a téli felkészülést. Az engedélyesek részéről maximális együttműködést és segítőkészséget tapasztaltunk. Az előre egyeztetett, illetve a helyszínen kért dokumentumokat minden esetben bemutatták, illetve átadták. Az esetleges dokumentációs problémákat utólag néhány napon belül megoldották.

Szolgáltatások minősége

48. A szolgáltatási minőség területén a 2003. január 1-jétől hatályba lépő új VET a Hivatal részére kötelezettséget ír elő a villamosenergia-szolgáltatás minőségi jellemzőinek

meghatározására és azok ellenőrzésére. A Hivatal egy olyan minősítő kritérium-, és ehhez kapcsolódó ösztönző rendszert dolgozott ki, amely a fogyasztói érdekek elsődleges védelme mellett az elosztó, átviteli és közüzemi szolgáltató engedélyeseket a szolgáltatás minőségének folyamatos javítására orientálja. Ennek keretében kidolgozta és határozatban kiadta az engedélyesek tevékenysége elvárt színvonalának és minimális minőségi követelményének mutatószámait. A hazai szolgáltatási helyzet elemzése, a nemzetközi élenjáró gyakorlat vizsgálata, tapasztalatai alapján vezettük be a hazai rendszert 2003. január 1-jétől.

49. A Hivatal ezzel párhuzamosan kidolgozta a szolgáltatás minőségének az elosztási díj módosítása útján történő ösztönzési rendszerét, ami segítheti az egyes régiók közötti színvonalbeli különbségek kiegyenlítését is. A rendszer a fogyasztói ellátás feltételeit javító fejlesztésekre ösztönöz. Az elosztóhálózat használati díjrendszerben megjelenő esetleges díjcsökkenés az érintett regionális fogyasztókat közvetlenül érinti. A Hivatal által készített javaslat – mely a miniszteri árszabályozáshoz, árrendeletekhez illeszkedik – egy év felkészülési időt biztosít a társaságoknak. Ez a szolgáltatás minőségének romlása esetén az érintett fogyasztók felé egy éven keresztül az elosztási díjból adandó díjcsökkentés formájában jelentkezik. A javaslat a fogyasztói várakozások oldaláról indul ki, kiemelten kezelve a már jelenleg is mért jellemzőket: a nem szolgáltatott villamos energia részarányát (%), a rendszerszintű kiesések számát (db/fogyasztó), a rendszerszintű kiesések időtartamát (óra/fogyasztó).
50. Az elosztási díj éves csökkenése – a szolgáltatásminőség csökkenése következtében – az érintett fogyasztók felé egy éven keresztül árengedmény formájában jelentkezik. A fogyasztói szokások változása és az áramszolgáltatók fogyasztói irodáinak lépcsőzetes bezárása következtében folyamatosan nő a telefonos ügyfélszolgálatok (az un. call center) működésével kapcsolatos várakozás. Ezért a Hivatal az áramszolgáltatók bevonásával ezek működéséről irányelvet készített, s ezt beépítette a 2003. január 1-jétől érvényes üzletszabályzatokba, illetve azok jóváhagyásába is.
51. A Hivatal a szolgáltatás minőségét a statisztikai adatokon túlmenően más módon is ellenőrzi: a fogyasztók védelme és a szolgáltatás színvonalának ellenőrzése érdekében a fogyasztói elégedettség évenkénti rendszerességgel történő felmérésével. A Hivatal a villamos energia fogyasztói elégedettség felmérésének irányítására, ellenőrzésére és értékelésére – pályáztatást követően – a Pécsi Tudományegyetemet kérte fel. E koordináló szervezet feladata a vizsgálat egységességének biztosítása, a tevékenységek koordinálása és ellenőrzése, valamint az országos összefoglaló jelentés elkészítése. A villamos energia háztartási és nem háztartási fogyasztói elégedettségének felmérésére 1996 óta minden évben sor kerül. A vizsgálat-sorozat végrehajtásával az ország hat áramszolgáltató társasága független piac- és közvélemény-kutató szervezeteket bíz meg.
52. A 2002. évi felmérés során 9630 háztartási és 3210 egyéb fogyasztót kérdeztek reprezentatív, véletlen jellegű mintavétel alapján. Öt fő területcsoporton (szolgáltatás minősége, üzemszerű kapcsolat, fogyasztókkal való kommunikáció, árak, környezetvédelem) 26 kérdéson keresztül kísérelték meg felmérni egyrészt, hogy a villamosenergia-szolgáltatás egyes összetevői mennyire fontosak a fogyasztók számára, másrészt azt, mennyire elégedettek a fogyasztók a szolgáltatók teljesítményével. A felmérést mind a hat áramszolgáltatói területen egy időben, 2002. szeptember-októberben a szolgáltatóktól független kutató cégek végezték. A felmérés pártatlansága érdekében azokat a Pécsi Tudományegyetem szakértői koordinálták, ellenőrizték és

értékelték. A felmérés módszere és technikája biztosította az eredmények tárgyilagosságát. A felmérés eredménye szerint 2002-ben a fogyasztók országosan többnyire elégedettek a villamosenergia-szolgáltatással és a fogyasztók átlagos elégedettsége némileg javult 2001. évhez viszonyítva. Az áramszolgáltató társaságok szerinti felmérés eredményét mutatja a következő táblázat.

A fogyasztói elégedettség 1996-2002. évi összevont mutatói

Áram- szolgáltató társaság	A fogyasztói elégedettség összevont mutatói						
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
DÉDÁSZ Rt.	69,5	67,4	65,4	69,0	72,2	69,9	72,5
DÉMÁSZ Rt.	67,9	69,8	71,1	69,0	66,2	70,7	71,7
ELMŰ Rt.	60,5	64,8	67,6	65,4	70,7	70,2	70,8
ÉDÁSZ Rt.	64,8	68,1	74,1	74,8	70,5	71,3	72,1
ÉMÁSZ Rt.	66,3	69,3	70,7	70,7	72,9	72,4	72,5
TITÁSZ Rt.	65,1	65,5	66,3	67,6	66,5	68,8	72,6
ORSZÁGOS ÁTLAG	65,7	67,5	69,2	69,4	69,8	70,5	72,0

53. Az összes jellemző érték átlagát tekintve az elmúlt hat év alatt a legnagyobb fejlődést a Budapesti Elektromos Művek Rt. (ELMŰ Rt.) érte el. Az átlag számokon belül a fogyasztók országosan az árakkal elégedetlenek, amit természetesnek lehet tekinteni. 1996-hoz képest a hibaelhárítás színvonalával nemcsak elégedetlenebbek a fogyasztók, hanem az áramszolgáltatók országos teljesítménye is tovább romlott, a panaszok ügyintézése pedig nem javult a felmérés szerint, amint azt az alábbi táblázatban bemutatjuk.

A hibaelhárítás színvonala

	A hibaelhárítás színvonala		A panaszok ügyintézésének hatékonysága	
	1996	2002	1996	2002
Fontosság	92,7	96,0	88,6	91,7
Elégedettség	68,1	67,0	66,5	63,0
Alulteljesítés	24,6	29,0	22,1	28,1

54. A szolgáltatások árának és a villamos energia szolgáltatás minőségének kapcsolatát 2002-ben is a fogyasztói elégedettség felmérése keretében vizsgálta a Hivatal. A felmérés megerősítette az előző év azon megállapítását, hogy a szolgáltatás minőségének jelentősége és az azzal kapcsolatos követelmény nagymértékben emelkedett. A felmérést az áramszolgáltató engedélyesek bevonásával értékeltük és velük együtt határozzuk meg a felmérés továbbfejlesztésének szempontjait is, amelynek

már figyelembe kell vennie az elosztó és közüzemi szolgáltató funkcióknak az új VET szerinti szétválását.

55. Az 1999. május 1-jétől bevezetett garantált szolgáltatások rendszere 2002-ben sem érte el ugyan a szolgáltatás színvonala emelésének kikényszerítésére vonatkozó célját, de megmutatta a továbbfejlesztés célszerű irányait. Ezek a következők:
- a követelményszinteket emelni kell, annak kihangsúlyozásával, hogy ezek nem a Hivatal által elvárt minőségi szintek, hanem a már kötbérfköteles szintek,
 - a rendszernek a fogyasztók körében való ismertetését lényegesen növelni kell,
 - növelni kell az ellentételezés 1000 Ft-nyi összegét,
 - könnyen elérhetővé, lehetőleg automatikussá kell tenni az ellentételezés kifizetését.
56. A garantált szolgáltatások átdolgozása egyeztetést igényel a 2003. január 1-jétől hatályba lépett új működési engedéllyel rendelkező piaci szereplőkkel, elsősorban a vezetékes és közüzemi szolgáltatókkal, illetve kereskedőkkel.

Üzemzavarok alakulása

57. A 2002. évi üzemzavarok alakulásáról még nincsenek összesített adataink. Az áramszolgáltatók országos üzemzavarainak 1995 és 2001 között történt alakulását a következő táblázat mutatja be.

Üzemzavarok alakulása 1995-2001 között

Jsz.	Megnevezés	me.	1995	2001	öt éves átlag *	2001/1995	2001/öt éves átlag
1.1	Üzemzavarok száma	db	9501	7835	9476	0,82	0,83
1.4	Kiesési mutató	‰	0,109	0,123	0,129	1,13	0,95
1.5	Átlagos kimaradási idő	perc	57,4	64,4	67,9	1,12	0,95
1.8	Egy fogyasztóra jutó kiesés	kWh/fogy	0,72	0,86	0,87	1,19	0,98
2.1	NaF. üzemzavarok száma	db	32	24	39	0,75	0,62
3.4	KöF fajlagos időtartam	óra/db	1,4	2,0	1,7	1,43	1,18
4.	KiF üzemzavarok száma	edb	231,7	176,6	213,7	0,76	0,83

*/1996-2000 évek átlaga

58. Általánosságban megállapítható, hogy az országos üzemzavari mutatók nagyobb része – az ötéves átlaghoz képest – javult. Kivétel a középfeszültségű (KöF) üzemzavarok száma, ami figyelmeztető jel a hálózat üzembiztonságát illetően. Az üzemzavarok darabszámai az ötéves átlaghoz viszonyítva felváltva növekedtek, illetve csökkentek. 2001-ben javulás van az előző évhez és különösen az 1999. évi kiemelkedően sok üzemzavarhoz képest, amikor a Hivatal bírságot kezdeményezett 4 áramszolgáltató társasággal szemben. Az átlagos kimaradási idő a 2000. éves értékhez és az ötéves átlaghoz képest nem változott lényegesen. 2002 júliusában a Paksi Atomerőmű 400 kV-os alállomásán keletkezett gyűjtősín-zárlatból kiindulóan olyan üzemzavar keletkezett Pécs térségében, amely 50 MW-os fogyasztói korlátozáshoz vezetett. Ez az üzemzavar arra hívja fel a figyelmet, hogy a 400 kV-os hálózat tekintetében meg kell vizsgálni azon minimális hálózatkép fejlesztés szükségességét, amit akkor is meg kell valósítani, ha a villamosenergia-fogyasztás stagnál vagy csak alig nő. Több áramszolgáltató jelentése

szerint a szándékos rongálásból adódó üzemzavarok száma az elmúlt évhez viszonyítva jelentősen nőtt, az összes üzemzavaron belüli aránya esetenként eléri a 15-22%-ot.

Gázipar

59. A Hivatal 2002-ben 63 határozatot adott ki engedélyezéssel összefüggésben a gázipari társaságoknak. A társaságok hat határozat esetében éltek a jogorvoslat lehetőségével és fordultak közvetlenül a bírósághoz.

Új engedélyek kiadása

60. A 2001. év során jelentkezett új gázszolgáltatói kérelmek ügyében a Hivatal 2002-ben hozott határozatát az érintettek megtámadták, s az ügyek jelenleg bírói, illetve – a bíróság illetéktelenségének megállapítása eseteiben – másodfokú eljárási szakban vannak (DUNAFERR Földgázszolgáltató Kft., ÉKMIG Kft., DAM ENERGY Energiaszolgáltató Kft.). Ezen kérelmek némelyikében rendezetlen belső területi tulajdonviszonyok, telephelyen kívüli szabálytalan gáz továbbadások kerültek felszínre. A kérelmet benyújtók többségével a gázértékesítőnek hosszú távú szerződése van, és arról nem is kívánt lemondani. A megismert tényeket mérlegelve a kérelmeket a Hivatal határozataival elutasította, egy esetben átmeneti megoldásként a szabálytalan helyzet orvoslására ideiglenes gázszolgáltatói kijelölést rendelt el.

Működési engedélyek módosítása

61. A gázszolgáltatásba még be nem kapcsolt települések száma 2002-ben tovább csökkent. Jelenleg azonban már csak olyan ellátatlan települések vannak, melyeken a földgázrendszer kiépítése csak a helyi fogyasztók és az önkormányzatok jelentős anyagi hozzájárulásával valósulhat meg. A település bekapcsolások csökkenésének oka, hogy egyes szolgáltatók már nem ruháznak be a kis fogyasztás-sűrűségű, hosszabb megtérülési idejű települések ellátására. Jellemzően a települések ellátását csak akkor vállalja a szolgáltató, ha a beruházás teljes egészében a fogyasztók finanszírozásából és pályázati forrásokból valósul meg, és a szolgáltató tulajdonába kerül az elkészült gázelosztó hálózat, amelyet üzemeltet. Ellentmondás, hogy a területfejlesztési pályázatokat elbíráló szervek az önkormányzatoktól előre kérik – mint egy, a pályázatok benyújtásához szükséges dokumentumot – a Hivatal kijelölő határozatát a módosított 32/1998 (II. 25) Kormányrendelet 11. § (6) bekezdése alapján. A Hivatal pedig csak akkor adja ki az engedélyt, ha megbizonyosodott az adott beruházás stabil pénzügyi-gazdasági háttéréről, melyhez szükséges lenne a pályázati forrás megléte. Ilyenkor elfogadásra kerül – a beruházás mielőbbi megvalósíthatósága érdekében – az önkormányzatok nyilatkozata, miszerint pályázati úton szerzik meg a létesítés megvalósításához szükséges pénzeszközök egy bizonyos részét. Természetesen a létesítés csak a beruházáshoz szükséges összeg rendelkezésre állásakor indulhat meg, az ehhez szükséges szerződéses garanciát a Hivatal megköveteli. Magyarországon épültek olyan rendszerek, amelyek tulajdonjogát nem, hanem csak üzemeltetési jogát adták át valamely gázszolgáltatónak – üzemeltetési szerződés keretében –, mely alapján a tulajdonos költségeit a szerződésben rögzített árrés-megosztás fedezheti. A rendszerek kialakulásának oka az volt, hogy a szolgáltató anyagi hozzájárulása nélkül épült

hálózatot a tulajdonos nem volt hajlandó átadni a szolgáltatónak. A szolgáltatók korábbi üzletpolitikája pedig arra irányult, hogy az ilyen rendszerek tulajdonjogát térítésmentesen, vagy a bekerülési érték alatt szerezzék meg.

62. A 2002. évben a legnagyobb beruházásokat a DBGÁZ Kft. végezte Nógrád, valamint Vas és Zala megyékben. Az év folyamán megépített nógrádi részt, a további beruházások finanszírozhatósága érdekében, eladta a Magyar Gázszolgáltató Kft.-nek. A gázszolgáltatási tevékenység végzéséhez szükséges alapeszközök jelentős részének elidegenítése a Hivatal előzetes hozzájárulásával történt. 2002. évben egy település ellátása tekintetében – jelentősen eltérő beruházási ajánlattal – a TIGÁZ Rt. és a DBGÁZ Kft. is engedélymódosítási kérelemmel fordult a Hivatalhoz. Az engedélyt a Hivatal a legkisebb költség elvét, valamint az engedélykiadás dokumentációs feltételeinek hiányosságait figyelembe véve egyik szolgáltatónak sem adta ki. Az elutasító határozatokat mindkét szolgáltató megfellebbezte.

Az engedélykérelmekkel kapcsolatos tapasztalatok

63. A jelentős ipari fogyasztók megszerzéséért tovább folytatódott a verseny, különösen érzékelhető ez a gázértékesítő és a gázszolgáltató társaságok között. Egy új fogyasztó mérlegelése során az áron kívül jelentős tényezők: a beruházás finanszírozásának feltételei, az időbeni rendelkezésre állás, szolgáltatási nyomásszint, hosszú távú szerződéses feltételek, stb. A Hivatal a gázértékesítő által benyújtott engedélykérelem esetében az érintett gázszolgáltatótól bekért dokumentumokat mérlegelve hozza meg határozatát.

A gázszolgáltatók részére kiadott határozatok

64. A gázszolgáltatók részére 2002. évben a Hivatal 58 db határozatot adott ki. A települések, település-részek, területek ellátására kiadott engedélymódosítások 153 új település bekapcsolását tették lehetővé. Vezetékes PB-gáz szolgáltatásról 3 település tért át földgázszolgáltatásra, és ennek következtében szolgáltató-váltás történt. A földgázzal ellátott települések esetében 21 Zsámbék környéki települést érintően döntött a hálózat tulajdonosa a szolgáltató váltás mellett. Az új üzemeltetési szerződés alapján a MOL-GÁZ Kft. került kijelölésre a szolgáltatói feladatok ellátására. A DBGÁZ Kft. 13 nógrádi és 12 zalai település elosztóhálózata tulajdonjogát adta el a Magyar Gázszolgáltató Kft.-nek és közös kérelem alapján történt a szolgáltató váltás.

A gázértékesítő részére kiadott határozatok

65. A gázértékesítői engedélykérelmek 2002-ben alapvetően új fogyasztók bekapcsolására, valamint tulajdon- és névváltozást követő módosításokra vonatkoztak. A gázértékesítő részére 5 határozat került kiadásra, ebből 3 az általa ellátott fogyasztók körét érintette.
66. A Hivatal még 2000 decemberében határozatban hozzájárult a MOL Rt. szállítóvezeték- és földalatti gáztároló rendszer könyvszerinti értékének 25%-át meghaladó részére vonatkozóan, ezen eszközöknek a MOL Földgázszállító Rt. és a MOL Földgáztároló Rt. részére történő átruházásához, a határozatban megfogalmazott feltételek teljesülése esetén. A hozzájárulás nem jelentette a MOL Rt. korábbi gázértékesítési működési engedélyének megváltozását, azt akkor a MOL Rt. nem is kérte, ennek megfelelően az engedély továbbra is érvényben maradt. A MOL Rt. földgáz üzletága átalakításával

kapcsolatosan, a gázértékesítői működési engedély átruházására vonatkozó engedélykérelmet nyújtott be még 2001. november 27-én. Ezzel a MOL Rt. szándéka szerint a társaság gázértékesítői működési engedélyében foglalt feladatok, kötelezettségek átkerültek volna a MOL Földgázszállító Rt.-hez. A Hivatal az engedélykérelem elbírálására vonatkozó eljárását – többszöri hiánypótlási előírást követően, – az engedélykérelmet benyújtó kérésére felfüggesztette. Miután a hiánypótlás címén beküldött dokumentumok nem feleltek meg a jogszabályi követelményeknek, a Hivatal az eljárást határozatával megszüntette.

Gázszolgáltató engedélyesek felügyelete, ellenőrzése

67. A Hivatal a tárgyévben, a gázipari társaságok működési engedélyeiben előírt évenkénti beszámoló jelentésekben foglaltak alapján kidolgozott tematikának megfelelően, kilenc földgázszolgáltató és két vezetékes PB-gázszolgáltató társaságnál, továbbá a gázértékesítő MOL Rt.-nél tartott felügyeleti ellenőrzést. Minden ellenőrzött társaság kidolgozta és működteti a hatályos Gsz-t-ben és a működési engedélyben előírt minőségbiztosítási rendszerét, továbbá mindegyik tervezi a jelenlegi ISO 9001 szerinti rendszer bővítését, legalább az ISO 9001:2000 szabványhoz való igazítás mértékéig, valamint a szolgáltatási színvonalmutatókra történő kiterjesztését.
68. A 2001/2002. évi téli időszakban a megszakítható fogyasztók kiléptetésével kapcsolatos tapasztalatok vizsgálatánál a Hivatal azt állapította meg, hogy a földgázellátás biztonsága és a rendszer-egyensúly fenntartása érdekében a jövőben nagyobb figyelmet kell fordítani a szolgáltatók és a MOL Rt. részéről a megszakítható fogyasztókkal történő kapcsolattartásra. A gázszolgáltatók nem egyformán értelmezik a megszakítható gázfogyasztású fogyasztók igénybevételének lehetőségét. Negatív tapasztalat, hogy érzékelhető teljesítmény-gazdálkodást a gázszolgáltatói engedélyesek közül kevés végez a technikai feltételek hiánya miatt, továbbá egyes szolgáltatók – sajátos érdekeiknek megfelelően – befolyásolni igyekeznek fogyasztóikat a szerződéskötésnél. A korlátozási felkészüléssel kapcsolatos ellenőrzés eredménye az, hogy egy esetleges korlátozás végrehajtására általában nem külön, hanem az üzemzavarok elhárítását szabályozó belső szabályzatokban foglalt utasítások szolgálnak. A szabályozás formai gyengeségeitől eltekintve azonban – megítélésünk szerint – legnagyobb problémát a végrehajtás, illetve a végrehajthatóság jelenti. Ennek személyi, tárgyi és ellenőrzési feltételei ugyanis kevés szolgáltatónál álltak megfelelő minőségben rendelkezésre. A Hivatal a fenti okok alapján kezdeményezte az engedélyeseknél a korlátozás végrehajtására vonatkozó belső szabályok felülvizsgálatát, aktualizálását és felhívta figyelmüket a hatékony végrehajtáshoz szükséges riasztási rend, szervezet haladéktalan kialakításának szükségességére.
69. Az idegen tulajdonban lévő, bérelt gázelosztó rendszereken történő üzemeltetésre vonatkozó szerződések meglétének ellenőrzése, a vonatkozó jogok, kötelezettségek megtartásának és a hálózatfejlesztési tevékenység jogszerűségének vizsgálata a társaságoknál rendkívül eltérő gyakorlatot tárt fel. Az idegen tulajdonú rendszereken történő gázszolgáltatás nem csak az érintett társaságoknak (tulajdonos, üzemeltető) okoz nehezen megoldható problémákat, hanem a Hivatal számára is, pl.: az üzemeltetett eszközérték figyelembe vétele, a felújítási költségek, a hálózatra csatlakozás és az érte fizetendő díj tekintetében. Az említett szabályozási, felügyeleti nehézségeket figyelembe véve fogalmazódtak meg javaslataink a GET tervezet vonatkozó fejezeteihez.

70. A gázszolgáltatási tevékenység környezetszennyező hatásai, a rehabilitáció, rekultiváció, a helyreállítás módja és költségei témakörök vizsgálata során megállapítottuk, hogy az ellenőrzött gázipari társaságok tevékenységével kapcsolatban a területileg illetékes környezetvédelmi hatóságok eddig szabálysértésre utaló eseményt – a rendelkezése álló és az ellenőrzés során bemutatott dokumentumok szerint – nem tártak fel. A környezetvédelemre fordított költségek több társaságnál közvetlenül nem mutathatók ki, mivel azok beépültek a beruházást végző külső cégek megbízási díjaiba.
71. Elosztóhálózat felújítás, fejlesztés tárgykörben végzett ellenőrzés során megállapítható volt, hogy a viszonylag új (1997-2002 években létesült) rendszert üzemeltető MOL-GÁZ Kft. és Magyar Gázszolgáltató Kft. kivételével, ahol jelenleg nincs rekonstrukciós tevékenység, a gázszolgáltató társaságok a felújítási tevékenységüket több éves ütemterv alapján végzik, mely tartalmazza a vezetékszakaszok, a gázfogadó állomások, a nyomásszabályozó állomások és az egyedi nyomásszabályozók, gázmérők cseréjére, felújítására, hitelesítésére vonatkozó teendőket. A felújításra fordított összeg engedélyesenként is és évente is változik 170-1300 MFt/év/szolgáltató értékek között.

A gázértékesítő ellenőrzése

72. A helyszíni ellenőrzés aktuális témája volt a 2002/2003. évi téli felkészülés, tekintettel a 2001/2002. évi téli időszakban kialakult, a fogyasztók ellátását veszélyeztető helyzet megelőzésére. A MOL Rt. a 2001/2002. évi téli időszakban a rendkívülinek nem minősíthető éves időjáráson belüli, az átlagosnál hidegebb időszak heteiben többlet ráfordításokkal, pótlólagos import földgáz beszerzéssel biztosította a biztonságos gázellátást. A Hivatal az ellenőrzés során tájékozódott a MOL Rt. 2002/2003. évi téli gázellátásra történt felkészüléséről, ezzel kapcsolatos intézkedéseiről. Megállapítottuk, hogy a MOL Rt. a téli csúcspotyaszhoz szükséges max. csúskapacitást a nagynyomású gázrendszeren a hazai és külföldi forrásokból, valamint a hazai földalatti gáztárolókból biztosítani tudja. A téli felkészülés részeként rendelkezésre áll az előzőeken felüli ukrán bértárolás, a 2002. évi nyári rekonstrukciós munkák következtében a beregszászi beszállítási pont megnövelt kapacitása, végezetül pedig a hazai földalatti tárolókba történt betáplálás. A MOL Rt. vizsgálatai alapján a rendkívüli hideg bekövetkezésének valószínűsége mintegy 4,2 %. Ha ilyen visszahűlési eset pl. egy áprilisi időszakban következik be, a tárolók leürült állapota mellett elképzelhető forráshiány bekövetkezése. Erre az esetre az ellátás biztonsága érdekében további intézkedésekre, mint pl. a megszakítható gázvételezésű fogyasztók igénybevételére kerülhet sor. A MOL Rt. a tél folyamán – a Hivatal kérésére – havonta ad összefoglaló tájékoztatót a Hivatal részére a hátralévő téli időszak becsült, téli igényeiről és az ellátás tervezett lefolyásáról, beleértve ebbe a földalatti tárolók aktuális készletéből, az import ütemezésekből adódó rendszer-kiadási csúcsteljesítményeket, valamint a közvetlen kiszolgálású fogyasztóinak tényleges és várható fogyasztási adatait, kiemelve a statisztikailag lehetséges kritikus változatokat, egészen a magasfokú ellátási biztonság eléréséig.

A téli gázellátás tapasztalatai

73. A 2001/2002. évi téli ellátás tapasztalatainak elemzése kapcsán a Hivatal arra a megállapításra jutott, hogy az engedélyesek és a megszakítható fogyasztók viszonyát újra kell szabályozni annak érdekében, hogy az ellátórendszer a jövőben összehangotabban működjön. A 2001/2002. évi téli időszak annyiban tekinthető

sajátosnak, hogy a téli időszak hónapjai az átlagostól vagy hidegebbek, vagy melegebbek voltak, ezen belül 2001. decembere 1980 óta a leghidegebb december volt, de a téli időszak összességében átlagosnak mondható. Az elmúlt öt évben a hazai földgázpiac fogyasztói oldalán mind az éves, mind pedig a csúcsnapi (csúcsidei) földgázfelhasználás növekvő tendenciát mutatott. Megállapítható a gázszállító rendszer kapacitásának fokozatos telítődése, ezzel párhuzamosan a forrásoldali és a rendszerirányítási lehetőségek beszűkülése. A rendszer tartalékai olyan mértékig merültek ki, hogy egy napon belüli hiány is előfordulhat. Ennek kezelése, illetve elkerülése érdekében új, piacokonform megoldások bevezetése vált szükségessé a csúcsgazdálkodás területén. A rugalmasságot szolgáló tároló-fejlesztések mellett feltétlenül számításba kell venni a tüzelőanyag cserére kész (és képes) megszakítható fogyasztók körének a bővítését. Ezekkel a megoldásokkal 10-15 Mm³/nap pótlólagos csúcskiegyenlítő kapacitást lehetne kialakítani. Meg kell tartani, majd ösztönzéssel növelni a megszakítható gázvételezéseket. Ennek keretében tovább kell és lehet lépni a gázszolgáltatók és a gázértékesítő közötti teljesítmény-gazdálkodás szabályozásában. Ez várhatóan ösztönözni fogja további megszakítható szerződések szolgáltatók általi megkötését, amivel a rendszer egyensúlyban tartható a tároló rendszer további fejlesztéséig.

74. Jelenleg a gázszolgáltatókat a viszonteladói díjkedvezmény (melyet a MOL Rt. fizet a gázszolgáltatóknak a megszakítható fogyasztók fogyasztása után) rendszere és az általuk lekötött teljesítmény-túllépés miatt fizetendő viszonylag enyhe pótdíj ösztönzi arra, hogy megszakítható fogyasztóik legyenek. Az elmúlt téli időszak tapasztalatai azt mutatták, hogy a gázszolgáltatók saját teljesítménygazdálkodásuk részeként felhasználták a megszakítható fogyasztóikat, és mire a MOL Rt. a rendszer egyensúlyának megtartása érdekében igénybe akarta venni ezen fogyasztók teljesítménycsökkentését is, addigra ezen teljesítmények egy részét a szolgáltató már kikapcsolta. Ennek kapcsán megszületett a 11/1999. (III. 19.) GM rendelet módosítása. A 2002. december 1-jei hatálybalépés várhatóan már a 2002/2003. évi fűtési szezonban segíti a megfelelő érdekeltségek kialakulását és a rendszerszintű szempontok érvényesülését.

Korlátozási feladatok

75. A gázszolgáltató vállalatokra gázadónként megállapított korlátozási besorolást, valamint a MOL Rt. közvetlen kiszolgálású nagyfogyasztóira vonatkozó korlátozási besorolást, amelyek így az érvényes Korlátozási Menetrendet részét képezik, a Hivatal jóváhagyta. A gázszolgáltató és a gázértékesítő között létrejött éves, illetve a módosított 11/1999. GM rendelet szerint a gázévre érvényes gázértékesítési szerződések meglétét, valamint a megszakítható fogyasztókkal kötött szerződések meglétét is ellenőriztük, a hiányosságok felszámolására és a szerződéses fegyelem fokozására intézkedtünk.

Közreműködés jogszabályok kidolgozásában

76. A földgáz versenypiac feltételrendszerének megteremtése céljából, az EU jogszabályaihoz való közelítés, a fogyasztók biztonságos, megfelelő minőségű földgáz ellátása érdekében, az átlátható, diszkriminációmentes szabályozás kialakítása és az energiahatékonyság, az energiatakarékosság, valamint a környezetvédelem követelményeire figyelemmel elkészült a GET tervezete, a Hivatal közreműködésével. A Hivatal megkezdte a munkát a GET végrehajtásáról szóló kormány- és miniszteri

rendeletek előkészítéséhez, több témában munkacsoportot hozott létre, ahol egy-egy téma megvitatásra került és a jogszabályokban rendezendő kérdések megfogalmazásra kerültek.

77. Nagy várakozás előzi meg a meghirdetett földgázpiaci liberalizációt minden gázipari engedélyes és piaci szereplő, illetve a fogyasztóvédelmi szerveződések részéről. 2002. február elején a GM és a Hivatal egyeztetésével munkaterv készült „A földgázellátásról szóló törvényjavaslat végrehajtásához szükséges jogszabályok” címmel. A munkatervben a GET alapján megnevezésre kerültek az újonnan megalkotandó és a módosítandó kormány-, illetve miniszteri rendeletek. A GM munkatervével összhangban a Hivatal összeállította 2002. márciusában saját ütemtervét. Az ütemtervben szereplő feladatok, témakörök szakmai egyeztetése heti gyakorisággal történik a MOL Rt., a Gázszolgáltatók Egyesülete és tagvállalatai, az új gázszolgáltatók, a Magyar PB Gázipari Egyesület, a Magyar Energiafogyasztók Szövetsége, az Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület, az Ipari Energiafogyasztók Fóruma, a Magyar Bányászati Hivatal, a Műszaki Biztonsági Főfelügyelet, valamint a GKM és a Hivatal képviselőinek részvételével. Az ülések 2002. június elejétől augusztus végéig tartottak, mely egyeztetések feladata a GET tervezete alapján az alacsonyabb szintű jogszabályok tartalmának főbb pontjaiban, vázlatában lehetőleg konszenzus kialakítása a piaci szereplők, illetve a résztvevők álláspontjainak figyelembe vételével, továbbá a vitás pontok tisztázása során az eltérő vélemények azonosítása, rögzítése, újonnan felmerülő kérdések megválaszolása. Az egyeztetések témakörei az alábbiak voltak: az engedélyezési eljárás; az engedély-köteles tevékenységek pénzügyi biztosítékai; bírság kiszabása, mértéke, beszédése; az üzemi- és kereskedelmi szabályzat; az üzletszabályzat; a rendszerirányító; az üzemeltetési szerződéssel működtetett rendszerek; célvezeték; korlátozás, válsághelyzet; vezetékhez való hozzáférés; gázellátási szerződések; tevékenység szétválasztás; csatlakozási díj; gázellátás színvonala; adatszolgáltatások rendszere; ármegállapítás, díjak; működési engedélyek. A munka elősegítése érdekében a Hivatal vitaindító anyagokat állított össze minden témában, melyek hivatali belső egyeztetés után kerültek a résztvevőkhöz, majd ezek és a szakértői megbízások alapján készült tanulmányok alapján minden héten a munkacsoport tagjai megvitaták az ütemtervben adott témát. Ezen rendelet-előkészítési munkafázis 2002. augusztus végére befejeződött, melynek eredményeként a Hivatal több pontosító, kiegészítő javaslatot fogalmazott meg a törvénytervezethez. 2002 végén a Hivatal megkezdte a közreműködést a GET végrehajtásához szükséges kormányrendeletek előkészítésében.

Távhőtermelés

Jogszabályi háttér

78. A Tszt. a Hivatal hatáskörébe utalta azon távhőtermelőket, melyek a hőenergiát közcélú villamosmű hőtermelő létesítményeiben termelik és villamos energia termelő tevékenységük felügyeletét a VET alapján a Hivatal látja el. Ezen távhőtermelők esetében a Hivatal adja ki az előzetes létesítési, a létesítési, illetve a termelői működési engedélyeket. Amennyiben ezek a termelők egyben távhőszolgáltatási tevékenységet is folytatnak, szolgáltatói működési engedélyt is kötelesek kérni, melyet szintén a Hivatal ad ki. A többi termelő, illetve szolgáltató felett az engedélyezési és felügyeleti hatáskört a helyi önkormányzatok gyakorolják. A Tszt. és a Tszt-Vhr. több ponton a VET egyes

pontjaira hivatkozik, miközben 2003. január 1-jétől már az új VET hatályos. Ezen jogszabályi változás – a fogalom-meghatározások változása miatt – problémát jelent a Tszt. több rendelkezésének értelmezésében.

Engedélyezés

79. A távhőtermelés közel 70%-a közcélú erőművekben történik, amely tevékenység felügyelete a Hivatal hatáskörébe tartozik. Öt közcélú erőmű végez közvetlen – a Hivatal felügyeleti hatáskörébe tartozó - távhőszolgáltatási tevékenységet. A távhőtermelői tevékenység 30%-a, valamint a településeken a távhőszolgáltatási tevékenység szinte teljes egésze önkormányzati hatáskörben van. Magyarországon 97 településen 240 távfűtő rendszer működik, a távfűtött lakások száma közel 650 ezer. Ez az országos lakásállomány kb. 16%-a. A távhőellátás együttes csúcs hőigénye 6500 MW, míg a beépített kazánkapacitás 12500 MW. A beépített kazánkapacitás 70%-a, mintegy 8700 MW tartozik a Hivatal engedélyezési és felügyeleti hatáskörébe 13 városban. A távhőellátás tüzelőanyag-felhasználásában meghatározó szerepe van a földgáznak (70%), amelynek aránya a jövőben várhatóan tovább növekszik a környezetvédelmi követelmények szigorodása miatt. A földgázpiac nyitásának, illetve a földgáz jövőbeni ármozgásának ezért meghatározó szerepe lesz a távfűtés jövőjére és versenyképességére nézve is.
80. A Hivatal 2002-ben a távhőtermelés területén 8 határozatot hozott. Egy távhőtermelői üzembehelyezési, egy előzetes létesítési engedélyt adott ki, és 6 esetben módosította a már kiadott termelői működési engedélyeket. A 15 engedélyes erőmű 1 db előzetes létesítési, 1 db létesítési, 15 db távhőtermelői működési, 5 db távhőszolgáltatói működési engedéllyel rendelkezik. A kiadott határozatok ellen fellebbezés 2002-ben sem érkezett. A Hivatal minden esetben intézkedett az engedélyeket kiadó határozatok közzétételéről.

Ellenőrzés, felügyelet

81. Az 1999-ben kiadott működési engedélyek alapján 2002-ben is folytattuk az engedélyesek hatósági ellenőrzését. Az ellenőrzés az engedélyben meghatározott információadási kötelezettségen alapult. 2002-ben az engedélyesektől március 31-ig az éves jelentést, június 30-ig a pénzügyi mérleget (éves beszámolót, kiegészítő mellékletet, üzleti jelentést), augusztus 30-ig a további vizsgálatokhoz szükséges információkat kértük be. Az engedélyesek jelentéseit feldolgoztuk és megállapítottuk, hogy az engedélyesek a jogszabályokban és az engedélyekben foglaltak szerint működnek.

Az engedélyezési, a felügyeleti tevékenység és a jogi szabályozás tapasztalatai

82. A környezetvédelmi előírások szigorodása miatt az erőművi szénfelhasználás folyamatosan csökken. A távhőellátás fenntartása érdekében a szenes erőművi egységek egy részét átállítják földgázra, vagy új erőműveket létesítenek, ahol gázmotorok beépítésével a hőenergia egy részét villamos energiával kapcsoltan állítják elő. A kedvező kötelező villamos energia átvételi ár következtében a gázmotorok telepítése nem csak a régi szenes erőművi kapacitások kiváltása érdekében történik, hanem ott is, ahol eddig kazánokból történt a távhőigények kielégítése és a kapcsolt hő- és villamosenergia-termelés megvalósítása javítja a hőtermelés gazdaságosságát. Ez

egyrésztől kedvező, mert a környezetszennyezés mértéke csökken, másrészt viszont növeli a téli földgáz csúcsigényeket, ami a gázellátás biztonsága szempontjából jelenthet egyre növekvő problémákat.

83. Örvendetes, hogy az előbb említett körülmények miatt, a távhőellátásban egyre nagyobb a szerepe a kapcsolt hő- és villamosenergia-termelésnek, mivel csökkenti a környezetterhelést és javítja a távhőtermelés gazdaságosságát is. A megtermelt villamos energia mennyisége általában nagyobb, mint a termelők saját villamosenergia-felhasználása, ezért a többletet kénytelenek értékesíteni. A kapcsolt energiatermelés gazdaságossága és ezzel összefüggésben a távhő ára nagymértékben függ a többlet villamos energia értékesíthetőségétől és az átvételi ártól. Előbbiek okán igen fontos a hatósági ár melletti kötelező villamosenergia-átvétel intézményének fenntartása ezen erőművek esetében.
84. A távhőszolgáltató társaságok nagyobb része teljes egészében, vagy részben önkormányzati tulajdonban van, s csak néhány település esetében fordul elő, hogy az önkormányzat egyáltalán nem rendelkezik tulajdoni hányaddal a távhőszolgáltató társaságban. Tapasztalataink szerint az önkormányzatok tulajdonosi mivolta nehezen összeegyeztethető az engedélyező, a hatósági felügyeleti, valamint az ármegállapító és fogyasztóvédelmi hatáskörével és feladataival.
85. A távhőellátás ugyan tipikusan helyi jellegű szolgáltatás, ahol igen jelentős szerepe van a helyi önkormányzatoknak, azonban országosan a távfűtés mintegy 650 000 lakást és közel 2 millió állampolgárt érint, ezért ennek nemzetgazdasági és társadalmi jelentősége nem lehet kétséges. Éppen ezért kénytelen a mindenkori kormányzat a távhővel kapcsolatos problémákkal is foglalkozni és időnként kormányzati segítséget nyújtani a problémák megoldására. A nemzetgazdaság szempontjából leghatékonyabb támogatási formák megtalálását sokszor nehezíti, hogy nem áll rendelkezésre megfelelő és gyorsan elérhető adatbázis az egyes települések távhőellátásának műszaki-technikai és gazdasági állapotáról. Egy ilyen adatbázis lehetne továbbá az alapja egy elemző, állapotfigyelő munkának, mely naprakészen képes lenne adatokat szolgáltatni a kormányzati szervek számára. A Hivatal hatáskörét e tekintetben célszerű lenne bővíteni, illetve megerősíteni.

Törvény előkészítő tevékenység

86. Az új VET hatályba lépése miatt szükségesnek látjuk a Tszt. módosítását. A Tszt. ugyanis több ponton a VET egyes rendelkezéseire épül, illetve annak definícióit használja. Az új VET hatálybalépésével megszűnt a VET és a Tszt. összhangja, jogi bizonytalanság keletkezhet a Tszt. értelmezésében. Ennek a jogszabályi bizonytalanságnak a megszüntetése csak a Tszt. megfelelő módosításával lehetséges.

3. Árszabályozás és árelőkészítés

Rendeletelőkészítéssel összefüggő feladatok

87. Az új VET és a kapcsolódó kormányrendeletek számos új, alacsonyabb szintű rendelet megalkotását írják elő. Ennek megfelelően az eddig érvényes árrendeleteket is teljes

körűen felül kellett vizsgálni. A felülvizsgálat során figyelembe kellett venni a fogalomhasználat változásait és az új vagy megváltozott tartalmi követelményeket.

88. A 45/2000. (XII. 21.) GM rendelettel (*árszabályozási rendelet*) 2001. január 1-jétől hatályba léptetett második villamos energia ármechanizmus immáron két éve ad jogszabályi keretet az árrendeletek kiadásához, illetve a hatósági legmagasabb árak árképletek alapján történő karbantartásához mind a villamos energia, mind a hőenergia vonatkozásában. Az új VET alapján az árszabályozási rendelet korszerűsítése is elengedhetetlenné vált. Ennek kapcsán új rendelet kiadásáról született döntés, amelynek összeállítása a „megszüntetve megőrzés” elvének megfelelően történt. Az árképletek köre – az új VET szerinti tevékenységeknek megfelelően – bővült. A nyereségkorlát alapképlete egyszerűsödött, de alkalmazásának szabályai összetettebbé váltak. Kialakult az elosztókra és közüzemi szolgáltatókra vonatkozó nyereségmegosztás korszerűsített formája, amely összetett módon kezeli az egy jogi személyiséggel rendelkező engedélyeseket. Az elosztási díjra vonatkozó képletben elkülönítésre került az elosztóhálózati veszteség (közüzemi nagykereskedelmi áron) és az egyéb elosztói költségek. Az egyes erőművekre vonatkozó speciális szabályok társasági és időbeli hatálya szűkült. A 2004. évi árak megállapítása tekintetében a Magyar Nemzeti Bank előrejelzésén alapuló, előretekintő indexálás váltja fel a korábbi – visszatekintő jellegű – indexálást. A 2001. évi eszköz- és költség-felülvizsgálatról szóló részek nem kerültek át az új rendeletbe, ugyanakkor a 2003. évi szabályozás tekintetében a 45/2000. (XII. 21.) GM rendelet egyes rendelkezései ideiglenesen hatályban maradtak.
89. A villamosenergia-termelők által értékesített közüzemi célra lekötött, valamint a közüzemi nagykereskedő által közüzemi célra értékesített villamos energia, valamint a közüzemi villamos energia nagykereskedő által értékesített villamos energia hatósági árainak megállapításáról – az új VET előírásainak megfelelően – új miniszteri rendelet készült. A korábbi, hasonló tartalmú rendelethez képest az új rendelet több lényeges változást tartalmaz:
- az erőművi árak közül csak a közüzemi célra lekötött villamos energia, valamint a közüzemi nagykereskedő által hatósági áron értékesített villamos energia (mint termék) hatósági árainak megállapításáról szól;
 - a kötelező átvételű villamos energia ármegállapítása külön rendeletbe került;
 - a rendelet szerkezeti felépítése pontosabban követhetővé teszi az előírásokat és a mellékletek elrendezése is pontosabban követi a normaszöveg elrendezését.
- A Hivatalban elkészült tervezetet széles körben egyeztetettük az érintettekkel. A beérkezett véleményeket és észrevételeket feldolgoztuk, és az elfogadhatókat beépítettük a tervezet szövegébe. A GKM-be tárcaközi egyeztetés céljából az így átdolgozott tervezetet küldtük be. További észrevételek érkeztek be az Igazságügyi Minisztérium, a Pénzügyminisztérium, valamint a Gazdasági Versenyhivatal részéről. Ezeket az észrevételeket a GKM-mel ugyancsak megvitattuk, ennek eredményeként készült el az aláírásra előkészített változat.
90. Az átvételi kötelezettség alá eső villamos energiáról szóló rendelet (mint önálló rendelet) az új VET-nek a hulladékból, a megújuló források felhasználásával és a kapcsolatosan termelt villamos energiáról szóló rendelkezései alapján készült, figyelembe véve a fejlett gazdaságú országok szabályozási gyakorlatát is. Az egyre nagyobb teret nyerő piaci viszonyok között egyrészt a termelt villamos energia biztos piacának előírása (a kötelező átvétel előírásával), másrészt a vásárlási árak az egyéb hatósági

árakat, valamint a piaci árakat meghaladó szintjére vonatkozó rendelkezések szerepelnek benne, a későbbiekre vonatkozó speciális indexálási előírásokkal kiegészítve. 2002-ben a 0,1–20 MW teljesítőképesség közötti, 65%-nál nagyobb hatásfokú kapcsolt termelők esetében volt garantált a villamos energia átvétele és az átvételhez kapcsolódóan – az átvevő számára – kiegészítő áramdíj (KÁD). Az ezáltal is generált beruházási tevékenység eredményeképpen a 2002. év során jelentősen növekedett az 1 MW körüli egységkapacitású, korszerű, kapcsoltan termelő gázmotorok száma. Az új rendelet a korábbinál differenciáltabb és részletesebb módon kezeli a kötelező átvétel kérdését.

91. A villamos energia, mint termék a feljogosított fogyasztók számára 2003. január 1-jétől szabadárúvá vált. Ugyanakkor továbbra is szükség van a monopol tevékenységek (rendszerirányítás, rendszerszintű szolgáltatások nyújtása, átvitel, elosztás) hatósági árszabályozására. Ezen tevékenységek hatósági árait meghatározó rendelet (az általános rendszerhasználati díjakról szóló miniszteri rendelet) előkészítésére – az iparág szereplőinek részvételével – munkabizottságot hozott létre a Hivatal. A rendelet megfogalmazásánál fontos alapelv volt, hogy az általános rendszerhasználati díjakat mindenki fizesse meg, aki a rendszert használja, és tegye ezt annak mértékében, amilyen mértékben a rendszert igénybe veszi. A rendszerhasználati tarifák (az ún. veszteségdíjak kivételével) függetlenek a villamos energia (mint termék) forgalmazásának piaci (kereskedelmi) tevékenységétől. A tarifarendszer díjai – az árszabályozás elveinek megfelelően – a rendszerirányítás, a rendszerszintű szolgáltatások, az átvitel és az elosztás indokolt költségét hivatottak fedezni, és a 2001. januári árak bázisán, az elismert költségek „megosztása” révén kerültek kialakításra. Ez alól kivételt képeztek a rendszerirányítás költségei, mivel az ezekhez kapcsolódó feladatok körét az új VET – a korábbi üzemirányítás mellett – jelentősen kibővítette. A 2003. évre vonatkozó indokolt költségeket itt új ármegállapítási kérelem alapján számszerűsítettük.
92. Az 1994 óta hatályos hőárrendelet – többnyire csak a díjakat tartalmazó melléklet változtatásaival – 2002 végéig határozta meg az erőművi legmagasabb hőárakat. Új rendelet kiadását egyrészt az indokolta, hogy a VET fogalmait használó hőárrendelet az új VET alapján már nem értelmezhető, másrészt az új VET 117. § (1) bekezdésének a) pontja módosította az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény 7. §-ában foglalt árhatósági jogköröket a gőz és a melegített víz vonatkozásában. A 2002 végéig hatályos törvényi rendelkezés értelmében mindkét hőhordozó (gőz, melegített víz) árhatósága a települési önkormányzat képviselőtestülete volt, kivéve a közcélú villamosmű és hőtermelő létesítménye (fűtőműve) által termelt gőz és melegített víz árait. Ez utóbbi esetben a gazdasági és közlekedési miniszter töltötte be az árhatóság szerepét. Az új VET fent hivatkozott 117. §-a (2003. január 1-jétől) jóval szűkebb körre határoz meg miniszteri árhatósági jogkört. Mivel az új VET szerint villamosenergia-termelői működési engedélyt az eddigi 20 MW helyett 50 MW fölötti beépített termelő kapacitással rendelkező társaságok kapnak, az új VET szerinti kiserőmű kategóriába eső – a korábbi VET alapján közcélúnak minősített – 6 erőmű által termelt hőenergia kikerült a miniszteri ármegállapítású körből. Kikerült ebből a körből az a hőenergia is, amelyet nem távhőszolgáltatási, hanem ipari-technológiai célra termelnek és értékesítenek. Változást jelent az is, hogy az ún. kettős gázár 2000. novemberi bevezetéséhez kapcsolódó két hőár-kategória helyett a rendeletben csak egy árkatégória szerepel, mert a gázszolgáltatóval történő elszámolás rendszere úgy változik, hogy az eddigi 2. árkatégóriának megfelelő díjtételek szerinti vásárlás és számlahelyesbítés konstrukcióját az 1. árkatégória szerinti vásárlás váltja fel. (A miniszteri árhatósági

körben maradó hőenergia termeléséhez az erőművek által felhasznált földgáz teljes egészében I. árkategóriájú.)

93. A villamos energia végfelhasználói (fogyasztói) tarifarendszer gyakorlatilag megmaradt az 1999. júliustól érvényes szerkezetében, de a rendelet által használt fogalmakat az új VET-hez kellett igazítani. A regionálisan eltérő végfelhasználói árak megállapításának kérdését az új VET első évét követően indokolt ismételt megvizsgálni, azaz egyelőre megmaradtak az országosan egységes végfelhasználói díjtételek.
94. A Hivatal Irányelvet dolgozott ki a villamosenergia-ipari vállalkozások tevékenységeinek számviteli szétválasztásáról. Az Európai Unió Bizottságának 98/1996. számú direktívája felvázolja a monopolizált rendszerű villamosenergia-piac liberalizációját, a piacnyitást, s a kialakuló piac szereplőivel szemben bizonyos követelményeket támaszt. Ezek közé tartozik az átláthatóság (transzparencia) is. Ennek biztosítása érdekében a direktíva előírja a többféle tevékenységet folytató (integrált) társaságok számára tevékenységeiknek egymástól való jogi vagy számviteli elválasztását. A piacnyitás feltételeinek megteremtését és magát a piacnyitást a 2003. január 1-jén életbe lépő új VET fogalmazza meg, amelynek végrehajtási rendelete (Vhr.) a piacnyitás feltételeként – 2003. január 1-jei hatállyal – előírja az integrált hazai iparági szereplők számára tevékenységeik számviteli szétválasztását. Ennek keretében az egyes nevesített tevékenységekre vonatkozóan külön mérleget és eredménykimutatást kell készíteniük az engedélyeseknek. Mivel a szétválasztás végrehajtására a törvény részletes szabályokat nem tartalmaz, szükség volt arra, hogy a Hivatal – a Vhr. alapján – irányelvet adjon ki arra vonatkozóan, hogy milyen módszerrel lehet (kell) az egyes tevékenységekhez rendelni azokat az eszközöket és forrásokat, valamint költségeket és bevételeket, amelyek több tevékenységet szolgálnak, illetve több tevékenységhez kapcsolódnak. A 2002. tavaszától késő őszig tartó munka során elkészített előzetes irányelvet a Hivatalon belüli vita után megküldtük az engedélyeseknek. Az iparági szereplőkkel középvezetői szinten való többszöri egyeztetés nyomán a beérkezett észrevételekből az elfogadhatókat beépítettük az irányelvbe, majd az Iparági Számviteli Bizottság keretében lefolytatott véleményezés és az így átdolgozott szöveg ismételt egyeztetése után került sor a véglegesítésre. Az irányelv a GKM hivatalos lapjában megjelent.

Árfelülvizsgálati kérelmek elbírálása

95. A Hivatal 2002-ben 12 árfelülvizsgálati (ármegállapítási) kérelemmel kapcsolatos határozatot adott ki. A beérkezett kérelmek elbírálása – többségükben külső szakértők bevonásával – folyamatos volt.
96. Általános tapasztalat, hogy kevesebb az árszabályozási ciklus közben felmerült tényköltségek elismertetésére vonatkozó igény. A kérelmek megalapozottsága az előző árszabályozási ciklus alatt benyújtottakhoz képest valamelyest javult, ami részben a pontosabb jogszabályi környezetet, részben a jogszabályoknak – az érintett társaságok általi – pontosabb értelmezését jelzi. Továbbra is fennáll az a jelenség, hogy a kérelmezők – annak ellenére, hogy a Hivatal részletes közleményt adott ki az árfelülvizsgálati kérelmek elbírálásáról – csak hiánypótlási felszólításra nyújtják be a szükséges dokumentumok egy részét. Ilyen esetben az eljárás idejét a hiánypótlási idő meghosszabbítja, ami adott esetben veszélyeztetheti a határozatban elismert előny

érvényesíthetőségét a legközelebbi ármódosításkor (azaz a villamos energia esetében az érvényesítés csúszhat egy évet).

Földgáz árszabályozás

97. A földgáz első árszabályozási rendszerét leíró 59/1995. (XI. 14.) IKM rendelet eredeti hatálya 2001. december 31-ig szólt. A fenti rendelet hatályát a 39/2001. (XII. 22.) GM rendelet 2002. június 30-ig meghosszabbította.
98. A Hivatal 2001. elején egy új, 4 éves árszabályozási rendszer kidolgozását kezdte meg. A többszöri egyeztetés után előkészített árszabályozási mechanizmus 2002. végéig nem lépett életbe. Az új árszabályozás előkészítéseként végzett szakmai munka 2001. évben az új induló árak alapját képező eszköz- és költség-felülvizsgálat módszertani alapjainak kidolgozására, a földgáz import költségek figyelembevételének módjára, az import költségek változásával kapcsolatos kockázatok kezelésére, valamint az „árkarbantartó” képletrendszer felépítésére és paraméterezésére koncentrált.
99. A rendszer működését 2000-ben és 2001-ben terhelő áremelési nyomás 2002-re az import földgáz árának csökkenése miatt – nem számítva a MOL Rt. korábban elszenvedett veszteségeinek kompenzációját – enyhült.

Nyereségkorlát

100. A földgáz esetében az 1997 és 2001 között érvényes (de a korábban említett okok miatt 2002. június 30-ig meghosszabbított), valamint a villamos energia esetében 2001 januárjától hatályos árszabályozási rendeletekből következően a Hivatal feladata, hogy a társaságok eredményének vizsgálatát a – gázipari társaságok esetében 12%-os, áramszolgáltatók esetében a tőkeköltségtől és a saját tőke arányától függő – *nyereségkorlát* figyelembevételével évente elvégezze. A Hivatal 2002 májusában az áram- és gázszolgáltató társaságoknál elvégezte az érintett társaságok nyereségpozíciójának értékelését. Megállapította, hogy az áramszolgáltató társaságok közül egy sem, a gázszolgáltató társaságok közül egy – a TIGÁZ Rt. – lépte túl a rendeletben szereplő nyereségkorlátot (bár több társaság is volt a korlát közelében). Ennek alapján a TIGÁZ Rt. 178,3 M Ft-ot juttatott vissza a szolgáltatási területén működő fekvőbeteg-ellátási közintézmények számára, hasonlóan a megelőző évi eljáráshoz. Az árengedményt tartalmazó számlákat a 2002. november havi számlákkal, december hónapban, kísérőlevéllel együtt juttatták el az érintett 43 fogyasztóhoz. A nyereség-visszajuttatás módjáról történt megállapodást követően Hivatal – TIGÁZ Rt. közös közleményt adott ki.

A meglévő tarifarendszerek karbantartása és új áralkalmazási szabályok

101. A két évvel ezelőtt bevezetett kettős földgáz-árrendszerrel kapcsolatban szerzett tapasztalatok alapján, a piacnyitás előkészítése érdekében és a 2001/2002 telén tapasztalt földgáz-ellátási nehézségek megismétlődésének veszélyét csökkentendő a 25/2002. (XI. 29.) GKM rendelet módosította a földgáz díjának megállapításáról szóló 11/1999. (III. 19.) GM rendeletet. A módosítás két lényegi eleme, hogy a gázszolgáltatói szintű teljesítmény-lekötést felváltotta a gázátadó állomásonkénti teljesítmény-lekötés, valamint a teljesítménytúllépés szankciója súlyosabb lett.

A gázpiac nyitásának előkészítése

102. A Hivatal vezetésével a gázipar szereplőinek (társaságok, befektetők), valamint a fogyasztók és a tudomány képviselőinek bevonásával a hálózat-hozzáférési (szállítási) tarifabizottság munkája 2002-ben is folytatódott. A munka végére körvonalazódott a szállítási és elosztási, valamint a tárolási tarifák számításának módszere és megszületett a hálózathasználati tarifarendelet első tervezete. A rendelet-tervezet a szállításra, elosztásra 2-2 elemű – mennyiségárányos díj és teljesítménydíj –, „postabélyeg” módszerrel készített, a tárolásra 4 elemű tarifákat tartalmaz.

Konkrét árelőkészítés

103. A 2002. júliusi árak előkészítése után – kormányzati döntésre – a gázszolgáltatók által ellátott nagyfogyasztói (>500 m³/h) körben átlagosan 5,2%-kal emelkedtek a földgázárak a 2. árkategóriában. 2002. júliusban a villamos energia esetében nem volt árváltozás. A gázár-változás miatt indokolt (4,4 – 5,7%-os, elsősorban a gőz terméket érintő) hőáremelés csak december 1-jei hatállyal történt meg a földgázt (is) használó közcélú erőműveknél.
104. A 2003. január 1-jét megelőző árelőkészítés során összegezni kellett a villamosenergia-ipari társaságokkal kapcsolatos árfelülvizsgálatokból és az árszabályozási rendelet szerinti képletekből adódó hatásokat. Ennek keretében figyelembe vettük a 2002. évi tőzsdei olajár-változás hatásait, a 2002. évi infláció alakulását, a csúszó leértékelés megszűnését, az újonnan lezárt és jogerőre emelkedett árfelülvizsgálati határozatok tartalmát, a városi hőszolgáltatás fenntartása miatt termelő erőművek villamos energia árának meghatározására vonatkozó külön előírásokat, új termelők belépését és egyéb pontosító árkorrekciókat. Az árelőkészítés már az új VET-nek megfelelő struktúrában történt.

4. Fogyasztóvédelem

Panaszok feldolgozása, intézése

105. A Hivatal 2002. évben – az előző évi mintegy 1200-al szemben – 2035 ügyel foglalkozott. A 2035 ügyből 1333 az áram- és gázszolgáltatók és fogyasztók kapcsolatában keletkező feszültségekből eredő panaszokat tartalmazta. A panaszok 80%-a (1074 db) a villamosenergia-szolgáltatással, 20%-a (259 db) a gázszolgáltatással volt kapcsolatos. A leggyakoribb panaszok a szabálytalan vételezésekkel, a számlázással, számlákkal, a hálózatfejlesztési hozzájárulással (HFH) kapcsolatos megkeresések voltak. A további bejelentések az ügyfélszolgálattal, vezeték áthelyezéssel összefüggő panaszokra vonatkoztak. A villamosenergia-szolgáltatással összefüggő panaszok több mint fele a szabálytalan vételezéssel, közel egynegyede pedig számlapanaszokkal volt kapcsolatos. A gázszolgáltatás területén beérkezett panaszok 40%-a a számlázással, 25%-a a szabálytalan vételezéssel, 4%-a a hálózatfejlesztési hozzájárulással összefüggésben érkezett. Az összes panasz ügyintézése során mintegy 50%-ban a Hivatal a fogyasztó javára döntött és kötelezte a szolgáltatót az ügy megoldására, a panasz jogos igényének kielégítésére. A 2002. évi panaszos ügyek száma elérte azt a mértéket, amelyet a Hivatal már csak jelentős túlterhelés árán képes

érdemben orvosolni. Javasoljuk ezért, hogy a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséggel az eddigieknél is intenzívebben együttműködve, munkamegosztás keretében intézzük elsősorban a szabálytalan vételezésekkel, a számlázással és a számlákkal összefüggő fogyasztói panaszokat.

106. A villamosenergia-szolgáltatás területén a leggyakoribb panasz a szabálytalan vételezésekkel kapcsolatos. Ez szorosan összefügg azzal a törekvéssel, hogy a szolgáltatók – ezen a területen különösen aktív az ELMŰ Rt. – fokozott mértékben törekednek „hálózati veszteségeik” szabálytalan vételezésekből adódó részének csökkentésére. Ezen a területen a Hivatal – tekintettel a fogyasztók ezzel kapcsolatos nagy fokú érzékenységre – rendkívüli módon ügyelt a törvényesség betartására. Tekintettel az ezen a területen jelentkező nagy számú panaszra, a Hivatal célvizsgálatot folytatott az áramszolgáltatóknál a szabálytalan vételezésekkel kapcsolatos eljárások ellenőrzése céljából. E vizsgálatról készült jelentés a helyzet javítására vonatkozó javaslatokat is megfogalmazott.
107. A gázszolgáltatás területén a legtöbb panasz a szolgáltatók számlázási rendszereivel, illetve számláival kapcsolatban érkezett. A gázszolgáltatók zöme 2002-ben tért át az eddigiektől eltérő, új számlázási rendszerre. Ilyen esetekben a Hivatal ragaszkodott a fogyasztó részletes és közérthető tájékoztatásához, az egyes számlázási rendszerek közötti választási lehetőség megadásához. A gázszolgáltatók új gázszámlázási rendszerének bevezetése előtt javasoltuk, hogy a szolgáltatók a társadalmi érdekképviselői szervezetekkel, a közigazgatási hivatalokkal, valamint a Hivatal részvételével egyeztetést és részletes bemutató tájékoztatót tartsanak, ami a gázszolgáltatók többsége esetében megtörtént. Az elszámolás megváltozása során a fogyasztókkal új közüzemi szerződést kötöttek a gázszolgáltatók, amely szerződés-tervezetek a jóváhagyott üzletszabályzatok mellékleti részében megtalálhatók. A fogyasztó választhat a számlázási rendszerek között, és az erre vonatkozó közüzemi szerződést köti meg a gázszolgáltatóval. A gázszolgáltatók számlázási rendszerével, a fizetési módokkal, a nyomáskorrekcióval és az ezekkel kapcsolatosan felmerült panaszokkal és a panasz elkerülésére történő intézkedés-tervezetükkel kapcsolatban a Hivatal 2002 szeptemberében minden gázszolgáltatónál ellenőrzést végzett. Az ellenőrzés kiértékelése során megállapítottuk, hogy a gázszolgáltatók nem követtek el jogszabály sértést, valamint azt, hogy a gázszámlák jövőbeli egységesítésével – ami üzletszabályzat módosítást von maga után – csökkenhet a fogyasztó panaszok száma. A fűtési időszakban megnövekszik a gáz fűtőértékére vonatkozó fogyasztói bejelentések száma. Ezeket a Hivatal minden esetben kivizsgálta, esetenként és igény szerint helyszíni mérést is végeztetett.

Üzletszabályzatok módosítása, felülvizsgálata

108. A villamosenergia-ipari társaságok üzletszabályzatainak az új VET-nek és a végrehajtásával összefüggő rendeleteknek megfelelő átdolgozása megtörtént. A Hivatal az üzletszabályzatok módosítására, illetve az új üzletszabályzatok jóváhagyására vonatkozó határozatokat 2002. év végén kidolgozta és 2003. január 1-jével kiadta.

Energetikai Érdekképviseleti Tanács (EÉT)

109. Az EÉT 2002. évben is megtartotta az alapszabályban előírt rendszerességgel üléseit. Az energetikában előállott új helyzet (fokozatos piacnyitás) eredményeképpen új alapszabály megalkotása vált szükségessé. Az EÉT résztvevőit képviselő tagokból bizottság alakult, amelynek feladata az EÉT számára új alapszabály kidolgozása. A munka várhatóan 2003. első negyedévében készül el.

Üzemzavarok alakulása a gázszolgáltatás területén

110. A Hivatal a Gsz-t-ben foglalt kötelezettségének eleget téve, folyamatosan figyelemmel kíséri az engedélyesek szolgáltatási tevékenysége színvonalának alakulását. A szolgáltatás színvonalának mérésére, értékelésére és ellenőrzésére a Hivatal több lépcsős eljárást dolgozott ki és vezetett be, illetve alkalmaz jelenleg is. A fogyasztói elégedettség vizsgálatokat 1996. évtől, a szolgáltatási szünetek adatszolgáltatását 1997. évtől, a szolgáltatási színvonal mutatói alkalmazását 2001. évtől kell a szolgáltatóknak végezni, illetve teljesíteni.

111. A vezetékes gázszolgáltató engedélyesek által nyújtott szolgáltatás színvonalának ellenőrzése terén új szempontokat vezetett be a Hivatal 29/1997. számú határozata. A határozat kiadása óta beérkezett, egyedi adatszolgáltatások felhasználásával 2002. évben a Hivatal értékelő elemzést készített a gázszolgáltatói engedélyesekről, valamint az összesített adatszolgáltatás alapján a hazai gázszolgáltatásról. A következtetések több esetben aggodalomra adnak okot, ezért az adatok elemzéséből készült összefoglalót a Hivatal megküldte minden gázszolgáltatónak az alábbi céllal:

- Ismerjék meg, hogy a beküldött adatsorok, illetve azok felhasználásával képzett mutatószámok változását mely szolgáltatói tevékenység értékelésének, megítélésének egyik megközelítéseként kívánja a Hivatal a jövőben felhasználni.
- Az előző bekezdés szerinti jellemző adatok időbeli változása több gázszolgáltató esetében a szolgáltatási tevékenység kedvezőtlen irányú változását jelzi, mely figyelmeztetésül szolgál a szolgáltatók és a Hivatal számára egyaránt.
- A Hivatal elvárja, hogy az elemzések által feltárt negatív, vagy stagnálást jelző trendek okainak részletes belső vizsgálatát követően, határozott intézkedéseket hozzanak az érintett társaságok a kedvezőtlen irányú folyamatok megváltoztatása érdekében.
- A Hivatal megfogalmazta az adatszolgáltatással kapcsolatos általános és – egyes gázszolgáltatóknál azonosított – konkrét problémákat. Ez alapján kidolgozta módosítási javaslatát a társaságoknál jelenleg folyó adatgyűjtésre vonatkozóan. Az adatrögzítés körén nem kíván változtatni, ugyanakkor a Hivatal számára megküldendő, – részben alap, részben képzett – adatok körét a jövőben módosítani szándékozik.

112. Az elemzések azt mutatják, hogy országos szinten, a vizsgált gázszolgáltatók tekintetében 2000-ig csökkent a gázszolgáltatási szünet összes ideje, de ez a pozitív trend 2001-ben megtört, és a szolgáltatási szünetidő abszolút értékben többszörösére nőtt. Csaknem ugyanez a trend állapítható meg az üzemzavarok miatti és az egyéb okból bekövetkezett gázszolgáltatási szünetidőre is, azzal a különbséggel, hogy az üzemzavar miatti kiesés ideje 1999-ről 2000-re már enyhén növekedett. Az üzemzavarok számának 1998. óta tartó csökkenő trendje 2001-ben is folytatódott, de az általuk okozott szolgáltatás kiesés ideje ennek ellenére 2001-ben ugrásszerűen megnőtt, jelezve az

üzemzavarok súlyának növekedését, és/vagy az elhárításuk hatékonyságának romlását. A fajlagos szolgáltatás kimaradási mutató 1997 és 2000 között folyamatosan csökkent, ami pozitív változásokra enged következtetni, de ez a trend drasztikusan megfordult 2001-re. A változást néhány gázszolgáltató igen kedvezőtlen 2001. évi teljesítménye eredményezte. A szolgáltatásból történő kiesés mutatója 1997 és 2000 között minden gázszolgáltató esetében pozitívan változott, de ez a trend néhány szolgáltató esetében 2001-re negatív irányt vett. A Hivatal az elemzésekből levont következtetések alapján egyrészt az adatgyűjtés módosítását, az egyes bizonytalanságot eredményező fogalmak pontosítását, illetve további részletezését, másrészt erről az érintett társaságokkal történő konzultációt határozta el, illetve szervezte meg 2002 végén. A Hivatal előkészületeket tett a gázszolgáltatás színvonalával összefüggő követelményrendszer szigorítására legkésőbb a piacnyitással egy időben.

5. Környezetvédelem, energiahatékonyság

Erőművek levegőszennyezése

113. A 2002. év jelentős változásokat hozott a levegővédelmi szabályozásban és ezek érintették a tüzelőberendezések légszennyező kibocsátásaira irányuló mindkét szabályozó eszközt, a technológiai kibocsátási határértékeket és éves összkibocsátási kvótákat. A 2001 júliusa óta hatályos, a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II. 14.) Kormányrendelet szerint a meglévő, legalább 140 kW hőteljesítményű tüzelőberendezések szennyező pontforrására az e rendelet szerinti alapbejelentést első alkalommal 2001. szeptember 30-ig kellett teljesíteni, majd ez alapján a környezetvédelmi hatóság ezekre a forrásokra a 2002-től hatályos új technológiai határértékeket 2001. december 31-ig állapította meg. Az erőművek technológiai kibocsátási normáit és az éves összkibocsátás maximális értékeit rögzítő 22/1998. (VI. 26.) KTM rendelet egy ennél szűkebb körre, az 50 MW hőteljesítményt meghaladó tüzelőberendezésekre vonatkozik (ide tartozik a magyarországi villamos energia termelő kapacitások túlnyomó többsége). Ezen KTM rendelet a 88/609/EEC közösségi irányelv alapján határozta meg a technológiai kibocsátási határértékeket. A fentiek alapján megállapított új kibocsátási határértékek szerepét tovább növelte, hogy a 21/2001. Kormányrendelet alapján a 2002-ben elkövetett határérték túllépés jelentős, a korábban megszokottnál jóval magasabb környezetvédelmi bírsággal sújtható.
114. A határon áttérjedő atmoszférikus szennyező anyagok tekintetében a magyar szabályozás az ország nemzetközi kötelezettségeit érvényesíti. Az országosan kibocsátható össz mennyiség 2002-től ismét csökkent: a 2001-ben érvényes 425 ezer tonnás kén-dioxid összkibocsátási határérték 2002 januárjától 380 ezer tonnára csökkent, a nitrogén-oxidok tekintetében pedig 40 ezerről 38 ezer tonnára. A nagy tüzelőberendezések (>50MWth) által kibocsátható éves mennyiségeket egyedi határértékek formájában a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség (a Hivatal szakvéleményének figyelembevételével) határozatban állapította meg.
115. Az ágazat levegővédelmi szabályozása előtt további európai jogharmonizációs feladatok állnak. 2001 végén két fontos új direktíva jelent meg: irányelv az atmoszférikus szennyezők kibocsátására vonatkozó nemzeti össz mennyiségekről (National Emission Ceilings, NEC direktíva: 2001/81/EC), valamint a nagyméretű (>50MWth)

tüzelőberendezések új technológiai határértékekről szóló Large Combustion Plants (LCP) direktíva (2001/80/EC). Az LCP direktíva hatályon kívül helyezte a 88/609/EEC irányelvet, és a kéndioxid, nitrogén oxidok és a por kibocsátása tekintetében annál még szigorúbb technológiai kibocsátási határértékeket szab, egyben kiterjeszti hatályát az 1987 előtt létesített erőművekre is – de hatályának alsó mérethatárát nem tolja lefelé.

Széntüzelésű erőművek bezárása (rekultiváció)

116. A 2002-2004. évek közötti időszakra nézve több széntüzelésű erőmű villamosenergia-termelésének megszűnésével lehetett számolni, mivel lejárt az MVM Rt.-vel kötött hosszú távú áramvásárlási szerződésük, és 2005. január 1-jétől nem tudnak eleget tenni a vonatkozó környezetvédelmi jogszabályokban foglalt kibocsátási határértékeknek. Az érintett engedélyesek több ízben fordultak az illetékes minisztériumokhoz az erőműbezárással összefüggő kérdések rendezése – ezen belül is főként a bezárási (rekultivációs) költség fedezése – tárgyában. A Gazdasági Minisztérium és a Környezetvédelmi Minisztérium 1999. október 6-án részletes feladattervben rögzítette a megoldás kidolgozására vonatkozó teendőket. Ennek nyomán a Hivatal felszólítására az érintett engedélyesek 2000. június 30-ig elkészítették „bezárási” terveiket és azt egyeztették a környezetvédelmi felügyelőségekkel és bányakapitányságokkal. Az erőművek tervei alapján a bezárások együttes költsége néhány tízmilliárd forint. Ez külső és belső rekultivációs, bontási és bányabezárási költségeket tartalmaz. A hazai széntüzelésű erőművek bezárásával kapcsolatban továbbra sincs egyértelmű állásfoglalás arra vonatkozóan, hogy az erőműbezárás hogyan valósuljon meg, mit jelent az erőművek bezárása, és annak költségei hogyan biztosíthatók. Fentiek miatt a Hivatal számszerű adatokkal alátámasztott anyagában a kérdés kormány szintű rendezését kezdeményezte. E kezdeményezés nyomán kialakult helyzet ismeretében a Hivatal az erőművek terveit és költség-előirányzatait pályáztatás útján kiválasztott környezetvédelmi szakképpel – a tervek készítése óta történt jogszabályi és más változások figyelembe vételével – felülvizsgáltatta. A felülvizsgálat eredményeit számításba vevő ismételt előterjesztésében a Hivatal továbbra is a kérdés kormány szintű rendezését javasolta, hivatkozva többek között az erőműtársaságok privatizációs szerződéseiben az eladók (ÁPV Rt., MVM Rt.) által vállalt kötelezettségekre.

Éghajlatvédelem

117. A 2002. év jelentősnek tekinthető mind a nemzetközi, mind a hazai éghajlatvédelmi szabályozási folyamatban. A Kiotói Jegyzőkönyv Részleges Felelők Konferenciáin folyó ratifikáció előkészítés során egyre közelebb került a Jegyzőkönyv hatályba lépése. Az USA távolmaradása ellenére mégis megvalósulhatnak a minimum feltételek, elsősorban a nyelők és a nemzetközi emisszió kereskedelem kérdésében elért kompromisszumoknak köszönhetően. Az EU 2002-re elfogadott egy éghajlatvédelmi intézkedéscsomagot, amely több eszközzel igyekszik a kiotói vállalások teljesítését biztosítani. Ezek közül a két legfontosabb intézkedés, hogy 2002-ben az EU tagállamok ratifikálták a Jegyzőkönyvet, és az EU Bizottság véglegesítette javaslatát az üvegház hatású gázok emisszió kereskedelmi rendszeréről, amelyet az EU Parlament is elfogadásra javasolt.

118. A hazánkról szóló üvegház-gáz (ÜHG) kibocsátási prognózisok többnyire megegyeznek abban, hogy a 2008-2012 közötti teljesítési időszakban a kiotói 6%-os vállalásunknál nagyobb mértékben marad el ÜHG kibocsátásunk a saját referencia értékünkötől (1985-1987 átlag). Ez azt jelenti, hogy hazánk számára értékesíthető közkinccsé válhat a

kibocsátásokban elért többlet megtakarítás, ha annak megfelelő piaca alakul ki. Ezért hazánk az ÜHG-elhárítási piacon (vagy „karbon”-piacon) minden valószínűség szerint eladóként jelenik meg. Ezen kívül további eladható mennyiséget jelentenek a gazdálkodók (elsősorban energiatermelők és -szolgáltatók) technológiájában rejlő energiahatékonyság-növelő fejlesztések, vagy más ÜHG elhárítási beruházások. Az EU Bizottság becslése szerint az EU-15 jelenlegi tagállamai 2012-ig több mint, 2,5 milliárd tonna szén-dioxidnak megfelelő ÜHG-t (vagy karbon-egyenértéket) kénytelenek megvásárolni külső forrásokból. A mai karbon-árakon tehát az európai karbon piac legalább 10-13 milliárd euróra tehető. Ennek a közelgő új piacnak a lehetőségeit mutatja, hogy 2002-ben több magyarországi gazdálkodó is pályázott bilaterális külföldi karbon-tranzakciókra, amihez a magyar kormány támogató nyilatkozatát kérte. A szükséges jogszabályok megalkotása tehát egyre sürgetőbb feladat.

119. A Magyar Köztársaság 2002-ben csatlakozott a Kiotói Jegyzőkönyvhöz az Országgyűlés 2002. évi határozatával. A hazai energetikai ágazatok és a külföldi éghajlatvédelmi beruházók érdeklődése egyre növekvő. A Hivatal 2001 decemberében szakmai konferenciát szervezett az Együttes Végrehajtás (JI) módszerével megvalósítható éghajlatvédelmi beruházásokról, 2002 novemberében pedig „Karbon Fórum” néven elindította az EU emisszió kereskedelmi rendszer bevezetését előkészítő szakmai műhelyt. A Hivatal szándékai szerint ezek a szakmai fórumok támogatják a jogszabály előkészítő munkát és az érintett vállalatok felkészülését egyaránt. Mindkét rendezvényt jelentős államigazgatási és iparági érdeklődés kísérte. A Hivatal ezekre az eseményekre szakmai háttéranyagokat készített, amelyek segítenek eligazodni a fontos fogalmak, intézmények, szabályozási mechanizmusok között. Mindkét rendezvény előadásai és az eseményre összeállított szakmai háttéranyagok hozzáférhetőek a Hivatal honlapján.

Megújuló energiatermelés

120. A Hivatal 2002-ben áttekintette a megújuló energiahordozókból termelt villamos energia támogatásának kérdését az új VET hatálybalépésére való felkészülés kapcsán. Ennek aktualitását egyrészt az új VET, másrészt pedig egy új közösségi irányelv adta. Az új VET fenntartja a megújuló energiahordozókból termelt villamos energia kötelező átvételét, amelynek részletes szabályozását és a minimálisan fizetendő kiegészítő áramdíj megállapítását a gazdasági és közlekedési miniszter hatáskörébe utalja. Ezen kívül az új VET felhatalmazza a Kormányt, hogy megfelelő kínálat esetén megszüntesse a kötelező átvételt, és helyette egy kvóta alapú támogatási rendszert vezessen be, amelyben csak egy bizonyos mennyiségű megújuló villamos energia átvétele kötelező. Ennek a „zöld bizonyítvány” rendszernek a bevezetésével az új VET 125.§ (1) bekezdésében foglaltak alapján a Kormánynak meg kell várnia az ilyen rendszerek külföldi működési tapasztalatait.
121. Az EU-ban 2001 végétől a hatályos joganyag része az EC/77/2001 sz. Irányelv a megújuló energiaforrások felhasználásával termelt villamos energia támogatásáról. Ebben az így termelt villamos energia megcélzott részarányát 2010-re 22,1%-ban jelölik meg, miközben a teljes primer energiafelhasználáson belül a megújulóknak el kell érniük a 12%-ot. Ez 10 év alatt a jelenlegi EU átlag duplázását jelenti. Az EU 15 tagállamának tervezett hozzájárulása eltérő.

122. A direktíva alapján a tagállamok egyelőre szabadon alkalmazhatják az így termelt villamos energia kötelező átvételén és ahhoz kapcsolódó (egységes vagy differenciált) hatósági áron alapuló rendszert, vagy a kvóta alapú kötelezettségeken és az általuk indukált versenyző megújuló piacokon alapuló rendszerek valamelyikét. Az irányelvben azonban ennek ellenére megkezdődött a megújuló energiatermelés egységes belső piaccá alakulása. Habár az irányelv a piacra jutás feltételeinek egységesítését nem biztosította, felszólítja a Bizottságot, hogy három éven belül tekintse át a támogatási rendszerek eredményeit, különös tekintettel azok költséghatékonyságára. Ezt a fontos jelzést a Hivatal úgy értelmezi, hogy az egységesülő európai megújuló energia piachoz való sikeres csatlakozás érdekében már most szükséges a költséghatékonyságra ösztönzés, mert egy versenyző megújuló piacon tönkremennek azok a megújuló termelők, amelyek egy túlzottan védett szabályozási környezetben indulva nem a természeti adottságoknak leginkább megfelelő technológiát alkalmazzák. Ezért a legjobb, amit a támogatási rendszer tehet, hogy addig a szintig emeli a megújuló termelésből származó villamos energia részarányát, ameddig az társadalmilag is hatékony. Az ehhez szükséges, társadalmilag hatékony árat kell érvényesíteni, amely egyenlő a jelenleg rendszerben lévő erőművi portfólió egységnyi termelésének teljes társadalmi költségével. Közgazdasági értelemben tehát egészen addig az árig érdemes emelni a megújulók számára fizetendő hatósági árat, amíg az nem haladja meg a nem megújuló energiaforrásokból származó villamosenergia-termelés közvetlen költségének és közvetett (externális) költségének összegét. Ekkor a fogyasztó éppen annyit fizet a megújuló forrásból származó energiáért, amennyi költséget elkerült általa, tehát amennyit akkor is érdemes a megújuló energia termelésért kifizetni, ha egyáltalán nem akarjuk támogatni.
123. A Hivatal az EU Bizottság (DG XII. ExternE kutatás) által kidolgozott módszertan alapján számszerűsítette a hazai erőművi környezetszennyezés externális költségeit, amely alapján javaslatot tett a megújuló villamos energia társadalmilag hatékony árára. Ezen kívül szakértő bevonásával megvizsgálta, hogy a javasolható ár mellett milyen megújuló energiatermelési volumen és technológiák várhatóak, és ez mekkora költségnövekedést okoz a villamos energia végfelhasználói átlagárában. A kapott eredmények alapján a társadalmilag hatékony átvételi ár 22,80 és 24,60 Ft/kWh között van. Számításaink szerint egy ilyen ár mellett kialakuló megújuló termelés hatására átlagosan évi 0,6%-os villamos energia végfelhasználói költségnövekedéssel lehet számolni. A termelés bővülése figyelemre méltónak tekinthető: ezzel a költséggel hat év alatt a megújulók jelenlegi 0,3-0,4%-os részesedése a teljes villamosenergia-forráshoz képest 2,7%-ra növekedhet, ami 8-9-szeresére növekvő megújuló villamosenergia-termelést jelent hat év alatt, ugyanakkor ez a mérték csaknem tízszer kevesebb az EU megfelelő irányelvében 2010-re (a jelenlegi 15 tagország részére) javasolt 22,1 %-os EU átlagértéknél.

Energiahatékonyság

124. Az 1107/1999. (XI. 8.) Kormányhatározat rögzíti a 2010-ig terjedő energiatakarékosági és energiahatékonyság-növelési stratégiát. Ennek alapján a 2000. évben 900 millió Ft támogatással indult az Energiatakarékosági Program, amely közvetlen támogatásokkal és kedvezményes kamatozású hitelekkel segítette a fogyasztók és a távhőszektor energiatakarékosági beruházásainak megvalósítását. Az Energiatakarékosági Program lebonyolítására megalakult az Energia Központ Kht., melynek alapítói között a Hivatal is szerepel. A 2001. évben az energiatakarékosági programokat a Széchenyi Terv

integrálta és a meghirdetett programokra (lakossági, intézményi, közvilágítási, szolgáltató oldali távhő, megújuló energia, szemléletformálási, termelőszférai és önkormányzati veszteségfeltárás, közlekedésszervezési, kis- és középvállalkozói) 2 milliárd Ft támogatási keret – ami tartalmazta a bonyolítás költségeit is - került előirányzatra. A nagyarányú érdeklődés miatt a tervezett forrás kevésnek bizonyult, így a 2002. évre áthúzódó beruházások megvalósítása érdekében a hiányzó 1,1 milliárd Ft az időközben meghirdetett, a Széchenyi Terv 2002. évi energiatakarékossági programjaira előirányzott keretet terhelte. 2002. évben az iparosított technológiával épült lakások tulajdonosai is részt vehetnek a lakossági energiatakarékossági programban és akár egyénileg, akár közösségben pályáztak, lehetőséget teremtve a fogyasztói oldali távhő-rendszerek korszerűsítésének támogatására. Új elem továbbá, hogy a termelőszféra energiahatékonyságának javítása is szerepelt a támogatási célkitűzések között. A 2002. évre tervezett 2,5 milliárd Ft-os keret az áthúzóadások figyelembevételével 1,4 milliárd Ft-ra csökkent. A program megvalósítása érdekében a lakossági pályázatok támogatására 2 milliárd Ft került átcsoportosításra a Lakóépületek Energia-megtakarítási Programjából (panelprogram), így a 2002. évben felhasználható keret 3,4 milliárd Ft-ra módosult. A forrásbővítés dacára a nagyszámban beérkezett pályázatok támogatási igénye meghaladta a lehetőségeket, ezért a tervezett határidő előtt augusztus hónapban befejeződött a pályázatok befogadása. A Hivatal szakértőként működik közre a pályázatokat bíráló tárcaközi bizottság munkájában, ellenőrzi a nagyszámú pályázatok értékeléseit, igény esetén konzultál a szolgáltató oldali távhőre és a megújuló energiákra vonatkozó pályázatok kapcsán.

125. A Széchenyi Terv 2002. évi energiatakarékossági programjaira összesen 8976 pályázatot nyújtottak be, ezek teljes beruházási költségelőirányzata 23,8 milliárd Ft volt és ebből az igényelt támogatás 5,8 milliárd Ft-ot tett ki. A pályázatokat bíráló tárcaközi bizottság az Energia Központ Kht. előterjesztése és a pályázati feltételeknek való megfelelés alapján december közepéig 8531 beruházás támogatását javasolta a gazdasági és közlekedési miniszternek. A források szűkössége miatt a gazdasági és közlekedési miniszter csak 7669 pályázatot tudott támogatni. Ezek teljes beruházási költségelőirányzata 11,8 milliárd Ft volt és ebből a jóváhagyott támogatás mintegy 3,1 milliárd Ft-ot képviselt. E beruházások megvalósításának eredményeként 0,7 PJ/év energiahordozó megtakarítás realizálható, amely kőolaj egyenértékben kifejezve 16666 t/év-nek felel meg. A beruházások révén a pályázóknál évente 0,9 milliárd Ft energiaköltség megtakarítás várható. Megjegyzendő, hogy az energia- és költségmegtakarítások a létrehozott új gépek, berendezések, hőszigetelések stb. élettartama végéig, tehát 10-30 éven keresztül jelentkeznek. A jóváhagyott pályázatok közül 169 db megújuló energiaforrás hasznosítására vonatkozott, összesen 0,8 milliárd Ft beruházási költségigénnyel 76 TJ éves energia-megtakarítási lehetőséggel. A bírálatokat végző tárcaközi bizottság kénytelen volt 443 pályázatot elutasítását javasolni, mivel ezek nem feleltek meg a pályázati feltételeknek (megkezdett beruházás, nem megfelelő gazdaságosság, stb.). További 864 pályázat forráshiány miatt kerül elutasításra.

6. A Hivatal intézményi és nemzetközi kapcsolatai, tájékoztatás

A Hivatal intézményi kapcsolatai

126. A Hivatal 2002-ben is együttműködött a Gazdasági Versenyhivatallal és a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséggel. Kapcsolata a Gazdasági és Közlekedési Minisztériummal, a társhatóságokkal és a szakhatóságokkal sokoldalú és kiegyensúlyozott. A Hivatal munkája során rendszeresen egyeztetett a fogyasztói érdekképviselői szervezetekkel, valamint a termelők és szolgáltatók egyesüléseivel, továbbá az engedélyesekkel és azok tulajdonosaival.

Nemzetközi kapcsolatok

EU kapcsolatok

127. Az EU tagállamok szabályozó hatóságai közül a Hivatalnak az angol OFGEM-mel, a holland Dte-vel, a portugál ERSE-vel és a spanyol CSEN-nel van igen hasznos, és több éve működő kapcsolata. Az EU illetékes bizottsága (DG Energy & Transport), illetve a PHARE támogatásával a Twinning Program keretében spanyol energetikai és szabályozói szakértők és a Hivatal munkatársai együtt dolgoznak. A program elsősorban költség-ellenőrzési, összevetési, engedélyezési és monitoring kérdéseket érint.

Energia Szabályozók Regionális Egyesülete (ERRA)

128. 2000. évben megalakult az Energia Szabályozók Regionális Egyesülete (ERRA) részben a NARUC (National Association of Regulatory Utility Commissioners) és a USAID, továbbá az EU illetékes szervezetének jövőben várható támogatásával. 2002. évben számos eseményre került sor. Különböző munkabizottságok, így az Engedélyezési/Verseny és a Tarifa/Ár Munkabizottság tartott értekezleteket, amelyek során a térség regulátorainak munkáját leginkább segítő – a tagországok által kidolgozott – dokumentumok kerültek megvitatásra. A magyar részvétel elismeréseként 2002. tavaszán Budapesten került megrendezésre az ERRA nemzetközi – befektetőket is megcélzó – konferenciája. Az ERRA felépítéséről, munkájáról bővebb információ található a www.erranet.org honlapon.

Tájékoztatás, nyilvánosság

129. A Hivatal elnöke törvényi előírás alapján évente beszámol az Országgyűlésnek a Hivatal munkájáról. A Hivatal a Kormány, valamint a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium érintett szervezeteit folyamatosan ellátta a villamos energia-, a földgáz iparra, valamint az erőművi távhőtermelésre vonatkozó információkkal. A Hivatal a kiadott engedélyeket a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium hivatalos lapjában rendszeresen közzétette.

130. A fogyasztói érdekképviselői szervezetet a Hivatal az Energetikai Érdekképviselői Tanács keretében közvetlenül látja el a fogyasztók érdekeit és a Hivatal munkáját érintő információkkal. A Hivatal munkájának az energetikai szakemberekkel történő megismertetése érdekében különböző konferenciákon, ankétokon, tudományos egyesületek rendezvényein a Hivatal vezetői és szakemberei rendszeresen tájékoztatást adnak.

131. A vezetékes energia ágazatot érintő időszakos eseményeket, valamint a Hivatal tevékenységét ismerteti a Hivatal www.eh.gov.hu című honlapja. Évente kiadásra kerül a Hivatal tevékenységét és a villamosenergia-, a földgázipar, valamint a hőszolgáltatás összefoglaló adatait tartalmazó tájékoztató. A kiadvány a szakmai érdeklődők, a politikai és társadalmi szervezetek részére nyújt információt. A kiadvány angol nyelvű változata a külföldi szabályozó szervezetek és más intézmények tájékoztatását biztosítja. A Hivatal az általa alapított Energiafogyasztók Lapjában ismerteti a tevékenységével összefüggő eseményeket, eredményeket. Ugyancsak a Hivatal kiadásában jelenik meg a Villamos Energia Statisztikai Évkönyv, amely összefoglaló tájékoztatást ad a villamosenergia-ipar műszaki-gazdasági tevékenységéről.

7. A Hivatal működésének feltételei, informatikai rendszere

132. Az új VET felhatalmazása alapján a Hivatal elnöke 2002. május 1-jével jóváhagyta a Hivatal új Szervezeti és Működési Szabályzatát. A szabályzat a villamosenergia- és a földgázpiac nyitásával kapcsolatos új feladatok ellátását biztosító munkaszervezési szempontok figyelembevételével került kialakításra.
133. A Hivatal költségvetése a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium költségvetésében önálló címként szerepel. A Hivatal költségvetési támogatásban nem részesül, saját bevételeit a többször módosított 10/1998. (II. 27.) IKIM-PM rendelet, illetve hatálybalépésétől a 19/2002. (XI. 5.) GKM-PM együttes rendelet biztosítja. A Hivatal 2002. évre engedélyezett létszáma 90 fő, a 2002. évi záró létszáma szintén 90 fő. A Hivatal személyi állományának összetétele megfelelő, a felsőfokú végzettségű köztisztviselők aránya 75%. Szakemberei műszaki, közgazdasági, pénzügyi és jogi ismeretekkel és nagy iparági tapasztalattal rendelkeznek. Tárgyi felszereltsége megfelelő, kellően ellátott számítástechnikai, telekommunikációs és irodatechnikai eszközökkel. A verseny piac monitoring rendszerének kiépítése azonban igényli az információtechnológiai eszközök és a telekommunikációs rendszerek folyamatos fejlesztését. A Hivatal energiapiac nyitásával kapcsolatosan megnövekedett feladatai és az Európai Unió követelményeknek történő megfelelés indokoltá teszi elhelyezésének javítását.

Informatikai rendszer

134. A villamosenergia-piac megnyitása szükségessé tette az informatikai rendszer fejlesztését, melynek érdekében PHARE finanszírozással hardver beszerzési pályázatot írt ki a Hivatal. Ennek keretében munkaállomások, szerverek, monitorok, nyomtatók, tűzfalak beszerzése történik.
135. A Hivatal új feladatai ellátásához szükséges információk biztosítása érdekében a PHARE pályázat keretében beszerzésre kerül egy adatbázis-szerver a szükséges adatbázis kezelő szoftverrel együtt. Az adattárház-rendszer kialakítása 2003-ban kezdődik. A fejlesztések jelentősen hozzájárulnak a hivatali munka eredményességének, hatékonyságának növeléséhez és a Hivatal tájékoztatási kötelezettségének jobb teljesítéséhez.

Információfeldolgozás

136. A folyamatosan feldolgozásra és értékelésre kerülő – az engedélyes társaságok működésének és a tevékenységükkel kapcsolatos, a kiadott engedélyekben, határozatokban foglalt előírások betartásának ellenőrzését biztosító – információk köre kiterjed a villamos energia-, a távhő- és a földgázellátással összefüggő napi, havi, negyedéves és éves gyakoriságú adatokra. Az adatok nagy része jelenleg közvetlenül, elektronikus formában érkezik a Hivatalhoz. A MOL Rt. és az MVM Rt. számítóközpontjaival kiépített közvetlen elektronikus adat-kapcsolat több év óta hatékonyan működik. Az információs rendszer kielégíti a hivatali munka adatigényein túl a hazai és külföldi érdeklődők információigényét is.
137. A Nemzetközi Energia Ügynökség (IEA) részére folyamatosan összeállításra és megküldésre kerültek a magyar energiahordozó-árakra vonatkozó, negyedéves gyakoriságú adatok. Az adatok többek között az Ügynökség „Energiahordozók árai és adói” című kiadványaiban jelennek meg.
138. Az ERRA tagországok villamos energia és földgáz árainak negyedévenkénti feldolgozása folyamatos. A Hivatal által szervezett adatszolgáltatás a 2000. év elejétől biztosít összehasonlításra alkalmas adatokat a tagországok és a térség iránt érdeklődő beruházók számára.
139. Az elmúlt évek során kialakított információs rendszer működtetésével oldjuk meg a Hivatalhoz beérkező információk feldolgozását és tárolását. Az engedélyesek műszaki, gazdasági és gazdálkodási adatainak feldolgozását nagyrészt a szakmai osztályoktól elkülönítve, külön szervezeti egység végzi. Az információk – az igényelt rendszerezésben – belső, személyi számítógépes hálózaton kerülnek a szakmai osztályokhoz. Az osztályok között lokális számítógépes hálózat segítségével gyors, megbízható információcsere alakult ki. A szakmai munkát nagymértékben segíti a központi számítógépre telepített, a fontosabb információkat koncentráltan tartalmazó információs blokk, valamint a különböző CD adattárak használata.
140. Az EUROSTAT megkeresésére összeállítottuk és rendelkezésre bocsátottuk a magyarországi villamos energia és földgáz típusfogyasztói átlagárakat 1992-2002 időszakra. Ezeket az adatokat a jövőben folyamatosan – félévenként – adjuk meg az adatkérőknek. Az adatok rendszeresen megjelennek a szervezet kiadványaiban.
141. A Hivatal megnövekedett feladatai ellátásához rendszeresen szükséges információk biztosítása érdekében – a villamosenergia-piac szereplői számára kiadásra kerülő új működési engedélyek kiadásával párhuzamosan – egységes adatszolgáltatói rend kialakítására került sor. A Hivatal adatigényét az engedélyesek felé határozatban írtuk elő.
142. A Hivatal közreműködött a villamosenergia-rendszer irányításával, működésével és használatával összefüggő egyes adatszolgáltatásokról szóló GKM rendelet kidolgozásában. A rendelet a rendszerhasználók egymásközti, az engedélyeseknek a Hivatal felé történő adatszolgáltatásairól, valamint a Hivatalnak a fogyasztói érdekképviseltek és más szervezetek információigényét kielégítő adatközreadásáról intézkedik. A fogyasztói érdekképviseltek folyamatos tájékoztatását biztosító adatközlés engedélyesenkénti részletezésű műszaki-gazdasági és az üzemeltetéssel

kapcsolatos egyéb adatok közreadását jelenti. Az adatok közreadása 2003. év elejétől válik időszerűvé.

143. A Hivatalhoz a törvények által adott felhatalmazás alapján jogszerűen kerülő, esetenként üzleti titkot is tartalmazó információk szakszerű és zárt rendszerű kezelése az adatszolgáltató engedélyesek bizalmának megtartása érdekében alapvető fontosságú. Az adatok kezelésével kapcsolatban kiadott belső szabályzat előírásaival és azok betartásának folyamatos ellenőrzésével, valamint a megfelelő informatikai biztonsági rendszerek működtetésével az adatbiztonság az elvárásokat kielégíti.

1. melléklet

A Hivatal által 2002. évben kiadott határozatok

A határozat tárgya	Villamos- energia-ipar	Távhő- termelés	Gázipar	Összesen
Engedélyezés	24	8	58	90
Árfeülvizsgálat	12	0	0	12
Fogyasztóvédelem	6	0	5	11
Összesen	42	8	63	113

2. melléklet

A 2002. évben előkészített, 2003. január 1-jén kiadott határozatok

Rendszerirányítói engedély	1
Közüzemi nagykereskedői engedély	1
Átviteli engedély	1
Termelői engedély	20
Elosztói engedély	6
Közüzemi szolgáltatói engedély	6
Kereskedelemi engedély	5
Határkeresztező engedély	6
Üzemi szabályzat	1
Kereskedelmi szabályzat	1
Elosztói szabályzat	6
Üzletszabályzatok (Átviteli)	1
Üzletszabályzatok (Elosztói)	6
Üzletszabályzatok (Termelői)	14
Üzletszabályzatok (Rendszerirányítói)	1
Üzletszabályzatok (Kereskedői)	5
Üzletszabályzatok (Közüzemi nagykereskedői)	1
Üzletszabályzatok (Közüzemi szolgáltatói)	6
Villamos energia ellátás elvárható színvonala és minőségi követelményei	6
Villamos energia elosztói hálózat üzembiztonsága, elvárható színvonal	6
Villamos energia átviteli hálózat üzembiztonsága	2
Villamos energia ellátás színvonala, közüzemi szolgáltatók	6
Rendszeres információ szolgáltatási kötelezettség előírása	39
Összesen	147
ebből:	
működési engedélyek	46
szabályzatok jóváhagyása	42
ellátás színvonala, üzembiztonsága	20
rendszeres információ szolgáltatási kötelezettség előírása	39

A villamosenergia-piac nyitásával kapcsolatos jogszabályok

Törvény

A villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény

Kormányrendeletek

- 180/2002. (VIII. 23.) A villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
- 181/2002. (VIII. 23.) A villamos energia fogyasztók feljogosításáról
- 182/2002. (VIII. 23.) A villamos energia határon keresztül történő szállításának szabályozásáról
- 183/2002. (VIII. 23.) Az átállási költségek meghatározásának és kezelésének részletes szabályairól
- 281/2002. (XII. 21.) A villamosenergia-rendszer jelentős zavara és a villamosenergia-ellátási válsághelyzet esetén szükséges intézkedésekről

A gazdasági és közlekedési miniszter rendeletei

- 36/2002. (XII. 19.) A villamosenergia-rendszer irányításával, működésével és használatával összefüggő egyes adatszolgáltatásokról.
- 44/2002. (XII.28) Az 50 MW és annál nagyobb teljesítményű erőművek energiahordozó-készletének legkisebb mértékéről és a készletezés rendjéről
- 47/2002. (XII. 28.) A közcélú villamos hálózatra csatlakozás pénzügyi és műszaki feltételeiről
- 56/2002. (XII. 29.) Az átvételi kötelezettség alá eső villamos energia átvételének szabályairól és árának megállapításáról
- 57/2002. (XII. 29.) A villamosenergia-ellátásban alkalmazott általános rendszerhasználati díjak megállapításáról
- 58/2002. (XII. 29.) A lakossági fogyasztók részére közüzemi szolgáltató által szolgáltatott villamos energia hatósági árának megállapításáról
- 59/2002. (XII. 29.) A nem lakossági fogyasztók részére közüzemi szolgáltató által szolgáltatott villamos energia hatósági árának megállapításáról
- 60/2002. (XII. 29.) A villamosenergia-termelők által értékesített közüzemi célra lekötött villamos energia, valamint a közüzemi villamos energia nagykereskedő által értékesített villamos energia hatósági árának megállapításáról
- 61/2002. (XII. 29.) A közüzemi villamosenergia-ellátás, a villamos energia elosztás, átvitel, rendszerirányítás és rendszerszintű szolgáltatások, valamint a villamosenergia-termelői engedéllyel érintett eszközök igénybevételeivel termelt távhőszolgáltatás céljára értékesített melegített víz és gőz hatósági árának és díjainak megállapításáról
- 62/2002. (XII. 29.) A villamos energia határon keresztül történő szállításának határkereszteszítő díj megállapításáról
- 63/2002. (XII. 29.) A villamos energia tranzit szabályairól
- 64/2002. (XII. 30.) A villamosenergia-termelői engedélyes által közvetlenül, vagy közvetve távhőszolgáltatási célra értékesített melegített víz és gőz hatósági árának megállapításáról

Hatósági (legmagasabb) földgázárak (ÁFA nélkül)

Kategória	Árak					
	2000. januártól	2000. júliustól	2000. novembertől (5)	2000. decembertől (6)	2001. júliustól	2002. júliustól (8)
Földgáz (Ft/GJ)						
Viszonteladói (átlag)	542	628	(1) 628	(1) 634	(1) 709	(1) 709
			(2) 911	(2) 916	(2) 1054	(2) (9) 1114
Végfelhasználói (átlag)	720	807	(3) 807	(3) 807	(3) 897	(3) 897
			(4) 1087	(4) 1087	(4) 1245	
Kisfogyasztók/lakosság (átlag)	850	952	952	952	1064	1064
alapidj (Ft/év)	1800	2016	2016	2016	2256	2256
gázdíj	819	917	917	917	1025	1025
Középfogyasztók (20 - 100 m ³ /h) (átlag)	805	943	943	943	1055	1055
alapidj [(Ft/m ³ /h)/év]	3182	3776	3776	3776	4224	4224
gázdíj	714	834	834	834	934	934
Nagyfogyasztók						
I. 100 - 500 m ³ /h közötti gázmérővel (átlag)	705	822	822	822	921 (10)	921
teljesítménydíj [(Ft/MJ/h)/év]	400	432	432	432	488	488
gázdíj	573	680	680	680	760	760
II. 500 m ³ /h feletti gázmérővel (átlag)	640	706				
"Kedvezményezett" fogyasztók (átlag)	643	709	709	709	780	780
teljesítménydíj [(Ft/MJ/h)/év]	386	432	432	432	488	488
gázdíj	534	587	587	587	646	646
"Nem kedvezményezett" fogyasztók (átlag)	639	705	1010	1010	1138 (9)	1185
teljesítménydíj [(Ft/MJ/h)/év]	386	432	550	550	550	550
gázdíj	534	587	860	860	987 (9)	1045
III. Szállítóvezetési (MOL) fogyasztók (átlag)	584	643				
"Kedvezményezett" fogyasztók (átlag) (7)	583	642	642	642	698	698
teljesítménydíj [(Ft/MJ/h)/év]	386	432	432	432	488	488
gázdíj	532	585	585	585	642	642
"Nem kedvezményezett" fogyasztók (átlag) (7)	584	643	930	930	1047	1047
teljesítménydíj [(Ft/MJ/h)/év]	386	432	550	550	550	550
gázdíj	532	585	856	856	984	984
Ft/m³						
Kisfogyasztók/lakosság (átlag) ÁFA nélkül	28,86	32,31	32,31	32,31	36,11	36,11
ÁFA-val	32,32	36,19	36,19	36,19	40,44	40,44

Hatósági (legmagasabb) villamos energia átlagárak (ÁFA nélkül)

Kategória	Árak				Árváltozások (%)			
	2000. januártól	2001. januártól	2002. januártól	2003. februártól	2000. január	2001. január	2002. január	2003. február
Villamos energia (Ft/kWh)								
Nagykereskedelmi ár	9,05	10,23	10,47	10,03 *	5,9%	13,1%	2,3%	-4,2%
Végfelhasználói ár (kiegészítő díjtételekkel)	14,66	15,55	16,33	17,96	6,0%	6,0%	5,0%	10,0%
Lakossági	16,49	17,48	18,32	19,90	5,9%	6,0%	4,8%	8,6%
általános ("A")	19,80	21,00	22,00	23,70	5,9%	6,1%	4,8%	7,7%
vezérelt ("B")	9,20	9,70	10,20	11,60	5,7%	5,4%	5,2%	13,7%
alkalmazotti ("C")	5,40	5,70	6,00	6,60	5,9%	5,6%	5,3%	10,0%
Nem lakossági	13,77	14,61	15,35	17,01	6,1%	6,1%	5,1%	10,8%
Feszültség szerint								
nagyfeszültség	9,27	9,82	10,36	11,62	6,1%	6,0%	5,5%	12,2%
középfeszültség	12,34	13,10	13,78	15,22	6,1%	6,2%	5,1%	10,5%
kisfeszültség	17,72	18,80	19,74	21,88	6,0%	6,1%	5,0%	10,8%
Árszabásfajta szerint								
teljesítménydíjas	11,87	12,60	13,26	14,77	6,6%	6,2%	5,2%	11,4%
közvilágítás	24,17	25,60	26,90	29,03	6,1%	5,9%	5,1%	7,9%
alapidíjas	19,27	20,43	21,43	23,58	4,7%	6,1%	4,9%	10,0%

* Nem tartalmazza a rendszerirányítás és az átvitel díját